

Kántás Balázs – Regényi Kund Miklós

A RENDŐRSÉG, MINT MOTÍVUM JELENLÉTE BÉLYEGEKEN

Az elektronikus katalógus összeállítói:

Dr. Kántás Balázs PhD
muzeológus, tudományos tanácsadó, Bélyegmúzeum
ORCID-azonosító: 0000-0003-0927-772X

és

Dr. Regényi Kund Miklós PhD
egyetemi adjunktus, Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék
ORCID-azonosító: 0000-0003-1833-9523

ISBN 978-615-6740-32-8

Felelős kiadó:
Dr. Zsávolya Zoltán PhD

HUNGARICA ELECTRONICA
BUDAPEST, 2024

MOTÍVUMFILATÉLIAI ÉS RENDVÉDELEM- TÖRTÉNETI BEVEZETŐ EGY MOTÍVUMBÉLYEG-KATALÓGUS ELÉ

A bélyeggyűjtés kétségtelenül máig az egyik legnagyobb változatosságot, szellemi és esztétikai élményt kínáló értelmiségi hobbitevékenységek közé tartozik annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedekben mind idehaza, mind a nemzetközi szintén kétségtelenül veszített a népszerűségéből. Ez még akkor is így van, ha világunk gyors fejlődése, digitalizációja és automatizációja a bélyeget, ezt a hagyományosan papíralapú dokumentum/irat-/aprónyomtatvány-típust is új társadalmi kontextusba helyezi, új fajtáinak megjelenését idézi elő, és új társadalmi, hivatali és kulturális funkciókat kölcsönöz neki. Az 1840-től megjelent mintegy 600 ezer bélyeg (és számtalan egyéb filatéliai tárgy, elsónapi boríték, levelezőlap, képeslap stb., összesen több, mint egymillió lehetséges entitás!) motívumokban gazdag, távoli országok történelmébe,

hagyományaiba és kultúrájába betekintést engedő világa szinte kimeríthetetlen, és többek között az a csodálatos benne, hogy az újabb és újabb kibocsátások révén folyamatosan bővül. Az eredetileg kizárólag postai bérmentesítésre szolgáló, apró, színes, grafikai ábrát tartalmazó értékpapírok állami és magán postaszolgálatok általi folyamatos kibocsátása mára elsősorban inkább a gyűjtői igényeket szolgálja ki, új és új, sokszor egyre hivalkodóbb és formabontóbb grafikai tartalommal a hivatali okmányfunkció, postai bérmentesítés helyett. Gyűjtésével, történetének, motívumainak és nyomdai, technikai előállításának tanulmányozásával pedig önálló történeti segédtudomány, a filatélia foglalkozik.¹

Tematikus bélyeggyűjtésnek (ennek talán egy szűkebb területét pedig elsősorban Magyarországon motívumgyűjtésnek, illetve motívumfilatéliának – angolul jellemzően *topical philately*, *topical stamp collecting* vagy *thematic stamp collecting*) azt a filatéliai ágat, gyűjtési és érdeklődési területet

---

¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁ CZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

nevezzük, amikor valaki csak egy témába tartozó bélyegeket gyűjt, illetve tanulmányoz.² Ide tartozik az eseményfilatélia is, amely évfordulókat, eseményeket (sportesemények, hadi események, születési évfordulók stb.) ábrázoló bélyegek gyűjtését jelenti. A tematikus filatéliát és a motívumfilatéliát régebben azonos gyűjtési területnek tekintették, mára azonban

---

² Magyarországon számos jó színvonalú motívumfilatéliai könyv, illetve tematikus kiállítási katalógus megjelent. Például lásd:

ÁCS Imre, *Magyarország hadtörténelme bélyegeken*, Budapest, Honvéd Kiadó, 1998.

TOMAI Éva – ZOLTÁN János, *Vadászat régi képeslapokon*, Budapest, Officina Nova Kiadó, 1988.

Dr. TOMAI Éva – Dr. ZOLTÁN János, *Régi képeslapok mesélnek a vadászatról*, Budapest, Professio Kiadó, 2001.

Dr. ZOLTÁN János, *Vadászat bélyegeken*, Professio Kiadó, Budapest, 2002.

Dr. FORGÓ Béla, *Festmények és grafikák Magyarország bélyegein*, Budapest, MP Press Bt, 2003.

SZABÓ Jenő, *Bélyegrapszódia* [A Bélyegmúzeum zenét és zeneszerzőket megjelenítő bélyegekből készült, tematikus bélyegkiállításának katalógusa], Budapest, Bélyegmúzeum, 2015.

két önálló, egy tágabb és egy szűkebb filatéliai ágról van szó.³ A kettőt persze olykor nehéz elhatárolni egymástól, azonban a tematikus gyűjtés elvileg valamely (tágabb) témához kapcsolódó bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtését (pl. postatörténet, repüléstörténet, közlekedés stb.) jelenti, tehát a bélyegek tematikus alapon való gyűjtése és tanulmányozása az úgynevezett tematikus filatélia, míg a motívumgyűjtés vagy motívumfilatélia a bélyegábra által megjelenített képre, képi

---

³ Erre egyébként a jeles magyar filatelista, Bánás Artúr, a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége Tematikus Szakosztályának elnöke hívta fel a jelen, immár több tematikus és motívumkatalógus bevezetőjeként különböző változatokban megjelent esszé elsődleges szerzőjének, Kántás Balázs történész-muzeológusnak a figyelmét, amelyért ez úton is köszönettel tartozik. A szerző cikkét a magyar motívumfilatélia történetének tárgykörében lásd: BÁNÁS Artúr, „*Hol tart valójában a tematikus filatélia?*”, *Bélyegvilág*, 2018/3, 6.

Köszönettel illeti továbbá Rill Attila, dr. Egerszegi György és Derecskei Attila Gyűjtőtársakat, a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége prominens tagjainak, akik termékeny polémia keretében hívták fel figyelmemet a két gyakran összemosódó filatéliai ág közötti különbségekre.

tartalomra korlátozódik – ha például állatokat, vagy még korlátozottabban adott rendszertani csoportba tartozó állatokat, növényeket, bizonyos típusú járműveket stb. megjelenítő bélyegeket gyűjtünk és tanulmányozunk, akkor tulajdonképpen motívumfilatelisták vagyunk.⁴ A motívum alapon történő bélyeggyűjtés témái nyilván lehetnek állatok, növények, híres emberek, közlekedési eszközök, képzőművészeti alkotások, néprajzi csoportok és viseletek, vagy akár épületek és tájak is.⁵ A lehetőségek a bélyegek egyre több mindenre kiterjedő képi tartalmával együtt szinte végtelenek, a nagy mennyiségű megjelent bélyeg, bélyegváltozat és az egyé filatéliai tárgyak áradata okán pedig mindenképpen ajánlatos, hogy aki gyűjtésükre adja a fejét, az valamilyen módon, akár

---

⁴ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁ CZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 36–37.

Illetve: DABÓ CZY András – GLATZ István – NAGY László – Dr. SZÖRÉ NYI Miklós – VAS István, *A bélyeggyűjtés kézikönyve*, Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 2004.

kibocsátó országra korlátozva, akár időszakra szorítkozva, akár tematikus, akár ezen belül motívumalapon behatárolja gyűjtői hobbijának területét.

A tematikus alapú, illetve szűkebben a motívum alapon történő gyűjtés majdnem egyidős a magával bélyeg történetével. Amikor a 19. század végén a posták emberek portréi, címerek és egyéb egyszínű bélyegek kiadása helyett inkább színes, tematikus bélyegek kiadása mellett döntöttek, és a bélyegek külleme, grafikai tartalma, képi elemei egyre változatosabbá és színesebbé váltak, és egyre jobban elterjedt a tematikus gyűjtés és a motívumgyűjtés. Az 1920-as évek végén a szemlélet kellően elfogadottá vált,⁶ és ez a bélyeggyűjtési ág a bélyegszakkönyvekben, filatéliai kiadványokban is egyre gyakrabban jelent meg, mint a filatélia egyre inkább önálló és egyre többek által igen nagyra értékelt területe.⁷ A Nemzetközi

---

⁶ Lásd a magyar szakirodalomban bővebben például: HAJDU Endre, *Bélyeggyűjtés*, Budapest, Medicina Kiadó, 1970, 60–64.

⁷ Lásd bővebben: NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

Filatéliai Szövetség (Fédération Internationale de Philatélie, FIP), a bélyeggyűjtők legrangosabb nemzetközi szervezete ugyanakkor mára csak a tágabb értelemben vett tematikus filatéliát (angolul: *topical philately* vagy *thematic philately*, franciául: *philatélie thématique*, németül viszont: *Motivphilatelie* vagy *thematische Philatelie*, a két kifejezés nagyjából ugyanazt jelenti) filatéliát ismeri el önálló versenyszakágként, csak és kizárólag motívumalapú filatéliai anyaggal nem is igazán lehet nemzetközi bélyegkiállításokra benevezni. ⁸ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség, a FIP értelemszerűen maga is fenntart egy tematikus szakbizottságot. A rangos nemzetközi szakmai szervezet honlapján az alábbi definíció olvasható:

„A tematikus filatélia olyan bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtése, amelyek egy témát illusztrálnak, dolgoznak fel: madarak, foci, történelem, művészet, életmód, fák stb. A téma

---

⁸ Erre többek között dr. Rill Attila hívta fel a figyelmet a MABÉOSZ levelezőlistáján, amiért ezúton is köszönet illeti.

(theme) kifejezésnek itt dinamikus jelentése van, amely a gyűjtő általi személyes kidolgozását jelenti, aki egy teljes történetet épít az adott téma köré.

Valaha a bélyeggyűjtemények egy ország vagy országcsoport bélyegeiből álltak. A bélyegeket általában a kibocsátás dátumának sorrendjében mutatták be. Ez ma már nincs így. A tematikus gyűjtemény a lehető legszélesebb körű filatéliai anyagból áll, a postigazgatások lehető legszélesebb köréből, mindenféle időbeli megkötés nélkül. Minden egyes kiválasztott tételnek kapcsolódnia kell a témához, és azokat legmegfelelőbb sorrendben kell elrendezni, hogy elmeséljék a történetet.

A történet vázlata tervként (plan) kerül bemutatásra, amely a téma kialakulásának lépéseit mutatja be. A terv hasonló egy könyv tartalomjegyzékéhez, és általában fejezetek és alfejezetek szerint szerveződik, amelyek láthatóvá teszik a

történet logikus folyását egy világos és következetes szál mentén.”⁹

Ebből a hivatalos, rangos nemzetközi szakmai szervezet által meghatározott definícióból is látszik, hogy a tematikus filatélia egy tágabb, komplexebb, a gyűjtők számára nagyobb kreativitást és szellemi mozgásteret, egyúttal nagyobb kihívást jelentő keretet, sőt, inkább egész keretrendszert jelent, míg a motívumfilatélia leginkább azonos bélyegábrát tartalmazó bélyegek gyűjtését (és tanulmányozását) jelenti, és inkább az adott filatéliai tárgy szűkebb vizuális, grafikai tartalomra koncentrál, nem pedig annyira az egyes filatéliai tárgyak közötti lehetséges, komplex tematikai kapcsolatokra. Míg a tematikus filatélia versenyszakág, addig a motívumfilatélia, mondhatjuk akár némi leértékeléssel, leginkább egy szűkebb gyűjtési területet jelent. A professzionális, bélyegkiállításokon is induló

---

⁹ *What is Thematic Philately?*. A Nemzetközi Filatéliai Szövetség honlapja. <http://www.fipthematicphilately.org/what.html> Letöltés ideje: 2023. december 16.

bélyeggyűjtők jellemzően a tematikus filatéliát ismerik el inkább, a motívumgyűjtést pedig sokan egy kevésbé komplex területnek gondolják. A motívumgyűjtemények a gyűjtők szorgalmas munkája és kreativitása által ugyanakkor fokozatosan tematikus gyűjteményekké bővíthetők, és az egyszerűbbtől az összetettebb tartalom felé haladva több lépésben fejleszthetők. Ezzel együtt művelődéstörténeti szempontból nyilván mindkét megközelítés igen érdekes lehet, hiszen egyes filatéliai tárgyak váratlan kulturális, művelődéstörténeti összefüggésekre világíthatnak rá közvetett kapcsolatok révén...

A tematikus alapú bélyeggyűjtés történetének igen fontos állomása volt, amikor 1949-ben megalakult az Amerikai Tematikus Szövetség vagy Amerikai Tematikus Filatéliai/Motívumfilatéliai Szövetség (*ATA, American Topical Association*), és a szervezet elsődleges szakmai célja lett, hogy folyamatosan frissített témajegyzéket biztosítson a különböző motívumokat ábrázoló, illetve különböző témák szerint csoportosítható bélyegekről a gyűjtők számára. Ma az ATA

tagjainak száma meghaladja az 50 000-et, tagjai közel száz országból kerülnek ki, és időről időre részletes kiadványokat jelentet meg széles témakörben. Napjainkban is ez a motívumfilatélia, tematikus bélyeggyűjtés egyik legnagyobb és legrangosabb, bár amerikai székhelyű, de lényegében nemzetközi szinten jelenlevő és működő szakmai szervezete, és jelentős segítséget nyújt a tematikus bélyeggyűjtőknek, bárhol is éljenek és gyűjtsenek bélyeget a világon.¹⁰ A szervezet időről időre az egyéb szakirodalom közreadása mellett komoly, szakmailag megalapozott tartalmú kézikönyveket is kiad a tematikus bélyeggyűjtés témakörében.¹¹

Az Amerikai Tematikus Filatéliai szövetséghez hasonló módon, napjainkban a legnagyobb nemzetközi bélyegkatalógusok kiadói már külön a tematikus- és

---

¹⁰ A szervezet honlapját lásd: <https://americantopical.org/> Letöltés ideje: 2023. november 17.

¹¹ Lásd például: <https://americantopical.org/Sys/Store/Products/55705> Letöltés ideje: 2023. december 21.

motívumgyűjtőknek szánt tematikus, illetve szűkebb értelemben vett motívumkatalógusok kiadásával is foglalkoznak, amelyek természetesen színes bélyegillusztrációkat tartalmaznak a bélyegek világában való eligazodáshoz.¹² (Ha úgy tetszik, a jelen motívumfilatéliai kiadvány is felfogható és értékelhető egy motívumalapú, rövid, válogatott elektronikus bélyegkatalógusként, és talán nem is feladata, hogy annál sokkal többként funkcionáljon). Mára ezenfelül hagyománnyá váltak a tematikus és motívumgyűjtők számára rendezett filatéliai versenyek, a tematikus filatélia pedig mára szerencsére önálló versenyszakággá emelkedett.¹³

A Wikipédia vonatkozó magyar nyelvű, részletes szócikke többek között az alábbi tematikus és motívumfilatéliai területeket sorolja fel leggyakoribbként:

---

¹² A *Michel* német kiadású bélyegkatalógusnak többek között vannak például motívumkatalógusai is, amelyeket a cég időről időre kiad. Lásd többek között: <https://www.schaubek.de/MICHEL-thematic-catalogues>
Letöltés ideje: 2023. november 17.

¹³ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

„Számos elterjedt motívum létezik ebben a körben. A tematikus bélyeggyűjtés témáját a motívumgyűjtő választja ki, viszont a bélyegek változatossága miatt figyelnie kell arra, hogy ne túl széles körben gyűjtsön bélyegeket (pl. madarakat), hanem korlátozódjon le a gyűjtés alkategóriákra (pl. vörösbegyek, pingvinek, sasok).

A széleskörűbb motívumok a következők:

- állatok – madarak, lovak, macskák, kutyák, halak, rovarok (lepkék), pókok, kagylók, rákok, kígyók, gyíkok*
- növények – virágok, fák, gyümölcsök*
- gombák*
- járművek – vasút, hajók és vitorlák, autók, repülőgépek, léggömbök*
- híres emberek – fizikusok, kémikusok, feltalálók, nők, írók, költők, festők, fáraók stb.*
- épületek, építmények*
- tájak, tájképek, földrészek – Antarktisz*

- *sport – sportolók, olimpiai játékok, labdajátékok, vb-k*
- *csillagászat, űr, űrhajósok (Apollo-program), égitestek*
- *festmények – portrék, aktok, híres emberek festményeken*
- *kultúra; népek, hagyományok, szokások, népviseletek, vallások; szimbólumok; táncok*
- *edények, szobrok, tárgyak, kincsek, érmék*
- *jeles napok – karácsony, húsvét, Valentin-nap*
- *címerek, zászlók, térképek*
- *postatörténet, bélyeg a bélyegen*
- *ifjúság – játékok, mesék, rajzfilmek, képregények, gyermekrajzok*
- *cserkészzet*
- *EUROPA-bélyegek”¹⁴*

---

¹⁴ Tematikus bélyegyűjtés – Wikipédia-szócikk.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tematikus_b%C3%A9lyeggy%C5%B1jt%C3%A9s – Letöltés ideje: 2023. november 16.

A téma nemzetközi szakirodalomból lásd válogatásszerűen:

A. J. BRANSTON, *Thematic and Topical Stamp Collecting: A Practical and Comprehensive Handbook for Thematic, Topical, and Subject collectors*, London, Batsford, 1980.

A tematikus filatélia, és azon belül persze a szűkebb motívumfilatélia egyik – és kétségtelenül a gyűjtők körében máig legnépszerűbb – ága az élővilág-motívumokat, állatokat, növényeket, természeti környezetet ábrázoló bélyegek gyűjtése. (Az állatok pedig talán valamivel népszerűbbek a tematikus bélyeggyűjtők körében, mint a növények.) A motívum alapján való bélyeggyűjtésnek tehát a flóra és fauna tematikájú bélyegek adják nemzetközi szinten is az egyik leggazdagabb és legjelentékenyebb, szinte kimeríthetetlen területét.¹⁵

Itt pedig el is érkeztünk a jelen rövid motívumfilatéliai/tematikus filatéliai (a definíciókkal a szerző egyre jobban próbált vigyázni, de nem biztos, hogy minden esetben sikerült neki) esszé és elektronikus kiadvány témájához, mely a könyv címe alapján nyilvánvalóan a rendőrség, illetve a

---

Alma LEE, *Introduction to Thematic Collections*, London, The British Philatelic Trust and the National Philatelic Society, 1983.

W. E. J. VANDEN, *Handbook of Thematic Stamps*, Limassol, British Thematic Society, 1994.

¹⁵ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*. i. m.

tágabb értelemben vett rendészet/rendvédelem, mint filatéliai motívum.¹⁶

Nem szeretnénk a Kedves Olvasót rendőrszakmai és rendvédelem-történeti adatokkal túl hosszán untatni,¹⁷ azonban

---

¹⁶ A témáról meglehetősen kevés szakirodalom jelent meg magyarul, a jeles rendvédelem-történész, Som Krisztián ugyanakkor írt egy rövid, hiánypótló tanulmányt a rendvédelem filatéliai jelenlétéről. Lásd: SOM Krisztián, *Rendvédelem-történet a filatéliában*, Rendvédelem-történeti Hírlevél, 2014/23, 221–233.

<http://real.mtak.hu/104597/>

Letöltés ideje: 2024. január 5.

¹⁷ Jelen munka elsődleges szerzője folytatott a témában már kutatásokat, és kisebb volumenű tematikus katalógusokat is közzétett a rendvédelmi filatélia tárgyában. A jelen munka ezek szerves folytatása. Lásd:

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrök bélyegeken – Rendvédelmi szervek a filatéliában 1.*, Budapest, Hungarica Electronica, 2024.

<http://real.mtak.hu/183951/>

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrök bélyegeken – Rendvédelmi szervek a filatéliában 2.*, Budapest, Hungarica Electronica, 2024.

<http://real.mtak.hu/183952/>

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrök bélyegeken – Rendvédelmi szervek a filatéliában 3.*, Budapest, Hungarica Electronica, 2024.

<http://real.mtak.hu/183953/>

ha úgy tekintünk a bélyegre, mint történeti forrásra és közművelődési eszközre, amely bizonyos iparművészeti értékkel is bír, nem árt a vizsgált motívumról/témáról is szólni egy igényesebb motívumkatalógus esetén. (Számos tematikus és motívumbélyeg-katalógus még szakszerű bevezetővel sem rendelkezik, a jelen katalógus szerkesztői azonban úgy vélik, nem árt némi ismeretet is átadni a mindenkori Olvasónak. Ráadásul a jelen filatéliai munka második szerzője rendvédelmi szakember és rendvédelem-történész, ezért a jelen szerény mű akár vizuális rendvédelem-történeti forrásgyűjteményként is értelmezhető). A rendőrség tehát olyan rendvédelmi szerv, melynek fő feladata a közbiztonság és a belső rend védelme, a törvények és bizonyos szabályok betartatása, a szabályszegőkkel szembeni eljárás megindítása. A rendőrség többnyire állami fegyveres testület, amely az állam és a társadalom belső rendjét tartja fenn. A tehát testület a közigazgatás olyan rendészeti, polgári vagy katonai, fegyveres szervezete, amely a törvények

---

Letöltés ideje: 2024. január 14.

végrehajtása érdekében, a végrehajtó hatalmi ág részeként működik, hatósági jogkörökkel, úgynevezett intézkedési jogkörökkel felruházott, az erőszakot végső esetben alkalmazó intézmény. A rendőrség tagjai és alkalmazottai hivatásuk gyakorlásakor, etikai alapszabályokat tartalmazó, szigorú hivatásetikai kódexek szerint tevékenykednek, amelyek igazodnak a rendőr különleges közzolgálati hivatásának alapkövetelményeihez – ez nagyrészt minden országban, minden rendőrségnél így van, függetlenül attól, hogy az adott rendőri szerv polgári vagy katonai jogrend alá tartozik.¹⁸

A tilalmak áthágása, ugyanakkor a társadalmi biztonság igénye is egyidős az emberiséggel, az óta jelen van, mióta egyáltalán emberi társadalomról beszélhetünk. Több ember jelenléte kialakította a rendet, majd annak védelmét, fenntartását, ami kezdetben közösségi jellegű volt, később különálló hatalmi testület formájában mutatkozott meg. Egy állam külső támadás elleni védelmét a haderő nyújtotta, a belső

---

¹⁸ ERNYES Mihály, *A magyar rendőrség története I-II.*, Budapest, Belügyminisztérium, 2002.

rend biztosítását a rendőrség látta el – a történelem során a két rokon szakma, rendőr és katona fokozatosan elvált egymástól, bár mind a mai napig vannak mind hivatásbeli, mind pedig egyes országokban szervezeti átfedések, átjárások a katonaság és a rendőrség között. A rendőrség a társadalmi fejlődés során az állammal egy időben jelent meg, mert nélküle az állam egyszerűen nem maradhatott volna fenn, nem beszélhettünk volna államokról, államiságról. Egyiptomban már a modern időszámítás előtt háromezer évvel kialakult a rendőri tevékenység, voltak olyan emberek, akik hivatásszerűen foglalkoztak az együttélési szabályok, törvények és normák betartatásával. Jól tetten érhető a társadalmi rendre, szabályozottságra való igény már a mózesi törvényekkel megalapozott zsidó rendfenntartásban, Indiában, a görög városállamokban és a római birodalomban egyaránt. Tehát a rendőri tevékenység lényegében az ókorban kialakult szakma, ha egy kicsit jóindulatúan értelmezzük e munka professzionalizációját. A modern rendőrség előtörténetében két fejlődési terület, az angolszász és a kontinentális modell lelhető

fel. Előbbi szereplőjévé vált a seriff, angolosan sheriff, azaz a megyei rendőrfőnök, egy kisebb közigazgatási egység rendvédelmi vezetője, illetve a constable, vagyis a közrendőr és a békebíró. A kontinentális fejlődést elsősorban a francia és a német terület jelentette, ahol meghatározóvá váltak a központosítási törekvések, beemelve az állami jelleget. Az európai kontinens államaiban tehát elsősorban centralizált, állami rendőri szervek jöttek létre. A szabályozások mélyen belenyúltak az alattvalók életébe, és elvezettek a rendőrileg irányított állam kialakulásához, amelynek leglényegesebb vonása, hogy az állam a polgárok minden viszonyát szabályozza. A görög eredetű politeia, amelynek jelentése az állam helyes kormányzásának tudománya, méltán tekintheti magát annak a szónak, amiből a police, policáj kifejezések származnak. A latin politia, németül polizei voltaképpen városi rendet, illetve a rend fenntartását jelenti. Francia álláspont szerint a police kifejezés a francia policer szóból származik, aminek jelentése a nép hatalma. A rendőr, rendőrség szavak magyar nyelvterületen a nyelvújítás szülöttei, noha e szakma (szoros átfedésben a katonai

tevékenységgel) nyilván már jóval korábban Magyarországon is létezett. A rendőr szó első alkalommal 1823-ban, Márton József nyelvész lexikonában jelent meg, mint a német Polizeilandreiter kifejezés magyar megfelelője. A rendőrség szó 1836-ban, Fogarasi János nyelvész zsebszótárában található, jogszabályban pedig először a mezei rendőrségről szóló 1840. évi IX. törvényekben látott napvilágot.¹⁹

A modern rendőrség angolszász születése Sir Robert Peel brit belügyminiszter 1825-ben megfogalmazott elvei alapján határozható meg. Törvényi felhatalmazással államosították a londoni rendőrséget, melynek eredményeképpen megalakult a Metropolitan Police, amely ma is az Egyesült Királyság legnagyobb, Londonban és környékén illetékességgel rendelkező, de bizonyos tekintetben országos hatáskörrel is bíró rendőri szerve, és amely története során mintaként szolgált a világ számos államának rendőrsége számára. A vidék tekintetében Robert Peel kimondta, hogy a bűnözés helyi

---

¹⁹ ERNYES Mihály, *A magyar rendőrség története I–II.*, Budapest, Belügyminisztérium, 2002.

probléma, ezért a megelőzés és a nyomozás a helyi hatóságok feladata, amelyek nagy önállósággal rendelkeztek. Ilyenek az egymástól független, és régebben eltérő rendszerben működő városi és grófsági (megyei) brit rendőrségek. Az Amerikai Egyesült államok rendőrségi szervezete angliai vonásokkal jött létre. Az állami rendőrségek működése 1835-ben a Texas Rangers tevékenységével kezdődött, amely máig létező, világszerte ismert, nagy presztízsű rendőri szerv az Egyesült Államok Texas tagállamában. Az amerikai szövetségi rendőrségnek két csoportja alakult ki, a katonai hatóságok és a polgári hatóságok. 1924-ben az amerikai igazságügy-minisztérium szervezetében látott napvilágot a Szövetségi Nyomozóiroda (Federal Bureau of Investigation, azaz az FBI). Ez ma is a világ legismertebb rendőrsége, és talán szakmailag is a legprofesszionálisabb. Amerikában léteznek korlátozott hatáskörű állami rendőrségek, illetve helyi rendőrségek a megyék és a városok egységei, és általában a helyi önkormányzat tartja fenn és igazgatja őket. A kontinentális modern rendőrségi modell legjellemzőbb képviselője a francia

modell, melynek kiteljesedése a francia forradalom után következett be. Az egységessé váló rendőrség központi szerve a rendőrminisztérium lett, amelyet néhány évtizednyi működés után feloszlattak, a testületet pedig a belügyminisztériumhoz csatolták. Az egyenruhás rendőrségen belüli egységek a városi rendőrségek, a készütségi rendőrség, a légi- és határrendőrség. A nemzeti rendőrség mellett működik a csendőrség, amely katonai szervezet, és a vidék rendfenntartásáért felel, bár a két testület között vannak hatásköri átfedések Franciaországban és a francia modellt követő államokban is. Magyarországon ez 1945-ig ugyanígy volt, tehát lényegében a kontinentális, francia rendőrségi modell működött. 1945-ben, az ország szovjet megszállása után Magyarországon szovjet mintájú, erősen centralizált, katonai jogrend alá tartozó rendőrség jött létre. A német rendőrség haladása követte a francia példát, amely mellett a szövetségi állami forma is jelen van. A francia modellt a kontinentális államok többsége, kisebb nagyobb eltérések mellett, átvette, az államosítások a fővárosi testületek központi

irányítás alá vételével kezdődtek meg.²⁰ A Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete (International Criminal Police Organistaion, Interpol) 1923-ban alakult meg, fennállásának 50. évfordulója pedig 1973-ban volt. A rangos nemzetközi rendőrségi együttműködési szervezet tagországának postaszolgálata erről bélyegkibocsátással emlékezett meg, illetve a korábbi és későbbi évfordulókra az is adtak ki tematikus bélyegeket, így az Interpol-emlékbélyegek a rendvédelmi filatélia külön ágát képezik.²¹

A magyar rendőrség történetéről is érdemes néhány bekezdés erejéig, legalább kézikönyvi szinten szólnunk, hiszen a jelen filatéliai kiadvány tárgya mégiscsak a rendőrség, közreadói pedig mégiscsak magyar szakértelmiségiek, többek között rendvédelem-történészek is. Ami a magyar rendőrség, mint önálló állami szerv történetét illeti, az első teljes egészében önálló, nem az osztrák államigazgatás alá tartozó, nem Bécsből

---

²⁰ ERNYES Mihály, *A magyar rendőrség története I–II.*, Budapest, Belügyminisztérium, 2002.

²¹ SOM Krisztián, *Rendvédelem-történet a filatéliában*, 224–225.

irányított magyar rendőrség felállítására az 1848-49-es szabadságharc idején már születtek tervek, Pesten fel is állították az Országos Rendőri Hivatalt. Az új hivatal feladata lett volna a teljes országot lefedő rendőri felügyelőségek létrehozása, ez a szabadságharc bukása miatt azonban nem valósulhatott meg. A kiegyezésig a császári rendelet alapján felállított zsandárezredek (csendőrség jellegű, katonailag szervezett rendőri alakulatok, amelyek a bécsi központi kormányzatnak engedelmeskedtek, és a politikai elnyomás eszközeiként is működtek) feladata lett a nagyobb városokon kívüli területek közbiztonságának védelme. Budapesten és a törvényhatóságú városokban a települési önkormányzat felügyelete alá tartozó, egyáltalán nem egységes szabályozás szerint működő rendőrségek léteztek.²²

---

²² ERNYES Mihály, *A fővárosi rendőrség és a m. kir. rendőrség, valamint a magyar rendőrség története a kezdetektől napjainkig*, Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, 2017, 40–41.

<https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16287/A%20Fovarosi%20Rend>

Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés és a kettős monarchia kialakítása után a zsandárezredek feloszlatták, Magyarországon helyreállt az önálló államigazgatás, a városokon kívüli területek felügyeletét – a csendőrség megszervezéséig – a vármegyék fennhatósága alá tartozó pandúrszervezetek, kevésbé professzionális és kis létszámú önkormányzati rendőrsegek végezték vármegyei hatáskörrel. Munkájukat jellemzően a csendbiztosok irányították, bár a vármegyei rendőrfőnököknek több elnevezése is ismert volt. 1881-ben végül elkezdte a működését a belügyminiszter és a hadügyminiszter alárendeltségébe tartozó, katonailag szervezett Magyar Királyi Csendőrség, mint elsősorban a magyar vidék rendőrsége. 1910-re a csendőrök száma már meghaladta a tízezret, és igen jól szervezett, hatékony rendőri szervként funkcionáltak, többek között vidéken, a tanyavilágban felszámolták a betyárvilágot, a közbiztonság néhány év alatt az

---

[orseg....pdf;jsessionid=A1AE66E094A180E8022606DB9D40134E?sequence=1](#), letöltés ideje: 2023. október 12.

ország egész területén nagyon-nagyon sokat javult.²³ Mindeközben a dualista korszak vége felé három állami rendőrsi testület: a Fővárosi Rendőrség, a Magyar Királyi Határrendőrség, és a sajátos közigazgatású helyzetű, horvátországi, de közvetlenül a magyar kormányzat alá rendelt kikötőváros, Fiume (ma Rijeka, Horvátország) rendvédelmi szerve, a Fiumei Állami Rendőrség.²⁴ Állami rendőrséget ott hoztak létre, ahol kiemelt fontosságot tulajdonítottak a rend fenntartására, illetve annak, hogy azt az állam közvetlenül felügyelje. Az állami rendőrségek elit csoportot alkottak a magyarországi rendőrségek között,

---

²³ ERNYES Mihály, *A fővárosi rendőrség és a m. kir. rendőrség, valamint a magyar rendőrség története a kezdetektől napjainkig*, Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2017, 146–156.

²⁴ Fiume rendvédelméről lásd bővebben: ORDASI Ágnes, *Határozott igenek és határozott nemek: A fiumei határrendőrség felállításának dilemmái*, in *Határ, határhelyzet, határátlépés: a határok fizikai és mentális működése, változása és emlékezete. A Hajnal István Kör - Társadalomtörténeti Egyesület 2020. évi, pécsi konferenciájának tanulmánykötete*, szerk. KISS Zsuzsanna–SZILÁGYI Zsolt, Eger, Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület–Líceum Kiadó, 295–308.

hiszen a személyi állomány képzettsége, felszerelése, ellátása, bűnfelderítési mutatóik mindegyike követendő mintát jelentett az önkormányzati rendőrségek számára.²⁵ Ami a vidéki rendőrségek azonosító okmányait és szolgálati jelvényeit illeti, önkormányzati hatóságok esetében nagy változatosság volt a jellemző. A rendőrök a 19. század végén és a 20. század elején még többnyire egyenruhában jártak, és jellemzően szolgálati jelvényük, esetleg valamiféle kezdetleges, elvétve, főként a civil ruhában szolgálatot teljesítő nyomozóknak, akik ekkor még igen kevesen voltak, fénykép nélküli vagy fényképes szolgálati igazolványuk is volt. Egységes okmány- és jelvényrendszerről ekkoriban még aligha lehet beszélni, ez pedig igencsak megkönnyítette, hogy civilek haszonszerzés céljából például rendőrnek adják ki magukat mások előtt. Mindazonáltal az önkormányzati rendőrségek illetékességi köre jellemzően a településekre és környékükre terjedt ki, ahol igen sok ember

---

²⁵ CZAGA Viktória, *A fővárosi rendőrség története: 1914-ig*. Budapest, Budapesti Rendőr-főkapitányság, 1995.

ismerte egymást, ezért egy helyi rendőr igen nagy személyismerettel is rendelkezhetett az adott városban és környékén, miként őt is igen sokan ismerhették névről, ez pedig idegenek számára meg is nehezítette, hogy rendőri jelleget színleljenek. A fővárosban, egy sokkal nagyobb településen persze más volt a helyzet, ott például valaki ismeretlenül is kiadhatta magát könnyűszerrel államrendőrségi detektívnek, már csak azért is, mert a kezdetleges azonosító okmányok sem nem voltak a lakosság széles körében ismertek, sem nem rendelkeztek a mai rendvédelmi igazolványokra jellemző okmánybiztonsági elemekkel. Mindezzel együtt a korszakban is előfordultak álrendőrök, és a rendőrségi okmányokat is olykor hamisították.

A magyarországi városi rendőrségek, mint fentebb már említettük, igen sokáig az önkormányzatok felügyelete alatt működtek, majd csak 1873-ban került a budapesti rendőrség a Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete és irányítása alá, és a továbbiakban Budapesti Államrendőrség néven működött. Ez volt lényegében az első, a központi államigazgatás alatt

működő, önálló, nagy területre kiterjedő hatáskörrel rendelkező magyar állami rendőri szerv, ha a csendőrséget nem számítjuk, ugyanis az saját elnevezéssel és munkakultúrával bíró rendőri szervezet volt. Évtizedekig tartó egyeztetés és előkészítés vette kezdetét, ami után végül az első világháborút követő zűrzavaros időszakban, 1920-ban minden városi rendőrséget a magyar királyi belügyminiszter felügyelete alá rendelték, azaz államosították őket. A Tanácsköztársaság rövid, ám annál gyászosabb 133 napja megszakította a folyamatot, a kommunista kormányzat 1919-ben az összes rendvédelmi testületet Vörös Őrség néven összevonta, illetve létrehozta saját, nem professzionális, politikai rendészeti munkát végző, erőszakos atrocitásokat, politikai gyilkosságokat elkövető terroralakulatait.²⁶ Az 1919 és 1921 közötti polgárháborús idők után berendezkedő új, Horthy Miklós kormányzó és gróf Bethlen István miniszterelnök által vezetett, autoriter konzervatív

---

²⁶ Lásd bővebben: HATOS Pál, *Rosszfiúk világforradalma. Az 1919-es magyarországi tanácsköztársaság története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

kormányzatnak végül két évet vett igénybe a teljes országot lefedő rendőri kerületek megszervezése, a magyar rendőri szervezet pedig a végleges formáját csak az 1930-as évekre érte el, elnevezése ekkor Magyar Királyi Rendőrség volt. A trianoni békeszerződés rendelkezései alapján a magyar rendőrség létszáma 12 ezer fő, a csendőrségé pedig 8 ezer fő lehetett. 1921-ben jött létre az országos főkapitányi pozíció, amely nem csupán országos rendőr-főkapitányi beosztást, hanem lényegében a mai rendészeti államtitkárnak megfelelő, minisztériumi felsővezetői beosztást jelentett, aki felelős volt a Magyar Királyi Rendőrség, a Magyar Királyi Csendőrség, és a korszak harmadik nagy magyar rendvédelmi testülete, a részben a trianoni békeszerződés fegyverkezési korlátozásait kijátszó, katonai fedőszervként szolgáló, elsősorban vízi rendészeti feladatokat ellátó Magyar Királyi Folyamőrség irányításáért is.²⁷

---

²⁷ PARÁDI József, *A magyar rendvédelem története*, Budapest, Osiris Kiadó, 1996.

Itt érdemes megjegyezni, hogy már 1885-ben megszervezték a fővárosban a detektívosztályt, az állami rendőrség későbbi detektívtestületét, így igyekeztek javítani a nyomozói munka minőségét, kialakult a rendőrség önálló bűnügyi szolgálati ága. Tíz évvel később a magyar detektívek létszáma már lehetővé tette a specializálódást, a nyomozók pedig különböző bűncselekmény-típusokra, mint lopás, rablás, gyilkosság, gazdasági bűncselekmények stb. szakosodtak. A 19. és a 20. század fordulójára már általánossá vált az ujjlenyomatok és a fényképfelvételek készítése, szervezettebb nyilvántartás jött létre, egészen elképesztő mértékben fejlődött a bűnügyi technika. Az 1920-as és 30-as évek során több engedélyeztetési és nyilvántartási hatáskört helyeztek a rendőrséghez, így egyre inkább bürokratikus szervezetté vált, de szakmaiságából nem vesztett.²⁸ A magyar detektívtestület, a magyar rendőrség

---

²⁸ ERNYES Mihály, *A fővárosi rendőrség és a m. kir. rendőrség, valamint a magyar rendőrség története a kezdetektől napjainkig*, Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2017,

bűnügyi szolgálati ága a 20. század elején Európa-szerte magas színvonalú, professzionális szakmai szervezetnek számított, amely példát jelentett más államok bűnügyi rendőrségei előtt is.²⁹

Az első világháborút követően a rendőrség és a csendőrség rendfenntartási szerepe Magyarországon alapvetően nem változott meg, a csendőrség egységei továbbra is a vidék rendjét voltak hivatottak fenntartani, a rendőrök pedig a városok rendjét, azonban a rendőrségeket, mint említettem, kivették az önkormányzatok irányítása alól, és központi irányítás alá helyezték, közvetlenül a kormány felügyelte és irányította Magyar Királyi Belügyminisztériumon keresztül. Országos Főkapitányi Hivatalt szerveztek, a rendőrség, a csendőrség és a folyamőrség e főhatóság alá tartozott, és az ország városait rendőr-főkapitányságok és kerületi csendőr-parancsnokságok

---

²⁹ Lásd bővebben: SZIGETVÁRI Oszkár, *Fővárosi detektívtestület az államosítások időszakában 1881-1923*, Rendvédelem-történeti Füzetek, 2019/58. sz., 181–195.

<http://real.mtak.hu/108353/>, letöltés ideje: 2023. október 15.

között között osztották fel. Az országos főkapitány nem csak az államrendőrség első embere, hanem elvileg rendőri állományviszonnyal rendelkező rendészeti államtitkár volt. 1926 után az országos főkapitányi tisztséget, miután Nádosy Imrét országos főkapitányt a frankhamisítási perben elítélték, nem töltötték be, hanem a rendőrséget a miniszter a Magyar Királyi Belügyminisztérium VII. Közbiztonsági Osztályának vezetőjén keresztül irányította és felügyelte.³⁰ A főkapitányságok székhelyei voltak: Budapest, Debrecen, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, és Szombathely. 1931-ben a vidéki rendőr-főkapitányságokat megszüntették, és valamennyi vidéki városi rendőrséget egy vezetési centrum alá, az újonnan létrehozott vidéki főkapitányság alá helyezték. A körzeti szemlélő központok székhelyei a területvisszacsatolások után követően Szombathely, Székesfehérvár, Szeged, Debrecen, Kassa, Kolozsvár voltak. A rendőrök jogai és kötelességei szinte teljesen

---

³⁰ Lásd bővebben: ABLONCZY Balázs, *A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések*, Múltunk, 2008/1, 29–56.

megegyeztek a dualizmus kori szabályozással, annyi különbséggel, hogy megjelentek a karhatalmi feladatok, a közlekedés rendészeti feladatok, az útlevél-kiadási és idegenrendészeti feladatok (ezeket a rendőr állományviszonyú tagokból, detektívekből álló központi belügyi hivatal, a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság látta el) és a vízrendészeti feladatok is, ezeket azonban inkább a rendőrség kötelékébe nem tartozó folyamórség látta el, bár némely esetben hatásköre ütközött a rendőrségével. A Magyar Királyi Rendőrség létszáma 1941-es adatok alapján 12–15 ezer főre volt tehető, de ez a korszakban időnként több vagy kevesebb is lehetett.³¹

Az 1920-as években újonnan kialakuló, központosított magyar állami rendőrség egyik fő szerepévé vált a titkosszolgálati és politikai tevékenység, és erről is érdemes néhány mondatot ejtenünk. Ami a magyar titkosszolgálati szervezetek első

---

³¹ CZAGA Viktória, *A fővárosi rendőrség története: 1914-ig*. Budapest: Budapesti Rendőr-főkapitányság. 1995.

világháború utáni történetét illeti, Magyarországon az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása után, az 1920-as évek elejére stabilizálódott a magyar titkosszolgálati rendszer. Ebben a korszakban még – sok európai országhoz és az Amerikai Egyesült Államokhoz hasonlóan – nem vált el egymástól élesen a rendőri, a katonai és a hírszerző-kémelhárító tevékenység, így Magyarországon sem léteztek szervezetükben teljesen önálló, a rendvédelmi és honvédelmi szervektől élesen elkülönülő, mai értelemben vett polgári és katonai nemzetbiztonsági szolgálatok. Léteztek ellenben a Magyar Királyi Államrendőrség, a Magyar Királyi Csendőrség és a Magyar Királyi Honvédség kötelékében különböző titkosszolgálati tevékenységet végző, hírszerzéssel, kémelhárítással és belső reakció-elhárítással (politikai rendészettel) foglalkozó szervezeti egységek, melyek dolgozói köztisztviselői állományú rendőrnyomozók, illetve hivatásos csendőr- és katonatisztek voltak. Ebben a témában leginkább a

magyarul megjelent hírszerzés-történeti kézikönyv igazítja el mindenkori olvasóját a lehető legprecízebben...³²

A Tanácsköztársaság összeomlása utáni zavaros, átmeneti időkben a Nemzeti Hadsereg Fővezérségén a II. csoport (nyilvántartó csoport) foglalkozott a hírszerzéssel, kémelhárítással, valamint a sajtó- és propaganda-ügyekkel. 1920. április 1-jével megszűnt a Fővezérség, és létrehozták a Magyar Királyi Vezérkar főnöke megnevezésű beosztást, alárendeltségében a vezérkari irodákkal. Ezek egyike volt a Nyilvántartó Iroda. Az ország érdekei védelmében és a Magyar Királyi Honvédség vezérkarának feladata ellátásához szükség volt a külföldi államok – elsősorban a kisantant (Csehszlovákia, Románia és a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, a későbbi Jugoszlávia) – katonai helyzetének és háborús felkészülésének felderítésére, ugyanakkor a saját fegyveres erővel kapcsolatos

---

³² BODA József–REGÉNYI Kund, *Önálló magyar hírszerzés és elhárítás (1918-1945)*, in *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*, szerk. BODA József, REGÉNYI Kund, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 116–128; 117–118.

titkos adatok védelmére. A trianoni békeszerződés kifejezetten tiltotta a haderő fejlesztését, így egy ideig a katonai hírszerzés és kémelhárítás is csak rejtve működhetett. Stojakovics Döme ezredes, a későbbi Sztójay Döme néven németbarát miniszterelnökké váló katonatiszt és politikus nevéhez köthető a rejtetten működő, de már önálló magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás megszervezése. Sztójay 1925-ig állt a katonai hírszerző szervezet élén, egyúttal folytonosságot is adva az osztály 1918-tól tartó, rendszereken átívelő kiépülésének. A HM VI-2. (hírszerző és kémelhárító) osztály alapját a nyilvántartó alosztály képezte, a hírszerzésért a központi offenzív alosztály, az elhárításért a defenzív alosztály felelt. Az egyes magasabbegységek alárendeltségében hírszerző irodák működtek. A magyar katonai hírszerzés és elhárítás legfontosabb feladata a kisantant országok hírszerző szerveinek elhárítása, irányukban a hírszerzési feladatok végrehajtása volt. A szerv tevékenységi körébe tartozott – a rendőrség és a csendőrség mai értelemben vett titkosszolgálati/nemzetbiztonsági tevékenységet végző szervezeti egységeivel párhuzamosan – a

belbiztonsági területen a politikai szélsőségekkel (szélsőjossal és szélsőballal egyaránt) kapcsolatos titkos információgyűjtés is.³³ A katonai hírszerzés hagyományos eszközeként alkalmazott fedőbeosztást a trianoni békeszerződés megtiltotta, emiatt a katonai attaséi hálózat kiépítését 1927-ig – a Szövetségek Katonai Ellenőrző Bizottság kivonulásáig – is titokban kezdték meg. A valójában hírszerző tevékenységet végző katonai attasék elnevezése 1920 és 1927 között tehát katonai szakelőadókra változott, majd a szorosabb ellenőrzés megszűntével megkezdődött a szakdiplomata-hálózat intenzívebb, nyílt fejlesztése. 1932-ben katonai attasékat delegáltak Bécsbe, Berlinbe, Varsóba, Rómába, Párizsba, Bukarestbe, Belgrádba, Szófiába és Ankarába. Ebben az időszakban tovább bővítették a nagykövetségeken működő diplomáciai képviselőket is, és katonai attasékat neveztek ki Londonba és Washingtonba, majd 1935-től Moszkvába is. Ekkorra már 12 ország fővárosában működött magyar katonai attaséhivatal. Végül a Magyar Királyi

---

³³ BODA – REGÉNYI, i. m. 117–118.

Honvédelmi Minisztérium katonai attasékat delegált Svájcba, Finnországba, akit egyben akkreditáltak Stockholmban is, valamint Spanyolországba, Horvátországba és Szlovákiába. Lényegében ugyanezen országokból voltak Budapestre delegált külföldi katonai attasék, akik voltaképpen afféle nyílt állományú hírszerzőnek tekinthetők. A két világháború közötti katonai hírszerzés offenzív alosztálya klasszikus értelemben vett ügynököket is alkalmazott, sőt, differenciált hírszerző hálózatokat is létrehozott, elsősorban a Magyarországgal szomszédos, kvázi ellenséges országokban. Ezek konkrét tevékenységéről azonban információkkal nem rendelkezünk a források hiánya miatt,³⁴ sejtethjük azonban, hogy a kisantant országokban magyar hírszerző tisztek a két világháború között különböző információszerző és diverzánsakciókat hajtottak végre.

A katonai hírszerzés mellett Magyar Királyi Államrendőrségen belül a két világháború közötti időszakban elsősorban a

---

³⁴ BODA – REGÉNYI, i. m., 119.

Budapesti Rendőr-főkapitányság foglalkozott titkosszolgálati jellegű tevékenységgel és politikai rendészettel.³⁵ Ezen belül is elsődleges titkosszolgálati szervekként említendőek a BRFK Államrendészeti Osztálya és Politikai Rendészeti Osztálya. Mindazonáltal az 1920-as évek elején már a rendőrség budapesti és a vidéki rendőr-főkapitányságán is, a bűnügyi nyomozati

---

³⁵ A két világháború közti politikai rendőrség a rendőrségi titkosszolgálati tevékenység talán egyik legjobb összefoglalóját nyújtja Kovács Tamás forráskiadványa Sombor-Schweinitzer József budapesti rendőrfőkapitány-helyettes magyar szélsőjobboldali mozgalmakról szóló feljegyzéseiből. Vö. *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról 1932–1943*, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009. A könyv kapcsán ugyancsak remek összefoglalót nyújt a két világháború közötti politikai rendőrségről és rendőrségi titkosszolgálati tevékenységről, elsősorban a belső reakció-elhárításról Varga Krisztián tanulmányigényű kritikája. Vö. VARGA Krisztián, *Politikai rendőrség és illegális mozgalmak a két világháború között*, Betekintő, 2009/3.

http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_3_varga_k.pdf

részleg keretein belül egy-egy politikai rendészeti osztály (PRO) foglalkozott a mai szóval belső elhárítási feladatokkal. Az 1930-as évekre a szakmai munka túlnyomó részét végző budapesti osztály két alosztályra tagozódott, amelyen belül már megvalósult bizonyos mértékű specializáció is (szélsőjobb, szélsőbal, helyszínbiztosítás, vezényelt detektívek felügyelete).³⁶ A titkosszolgálati munkát végző rendőrnyomozók a felderítés eszköztárából legkiterjedtebben a követést és figyelést, illetve az emberi forrású információszerezést (ideértve a provokátorok, beépített nyomozók használatát) alkalmazták. Emellett ismert volt a levél- és telefoncenzúra (azaz levél- és telefon-ellenőrzés); ezeket a belügyminiszter engedélye alapján, ám nem arra szakosodott szervezet és speciális technikai eszközök révén, hanem a postán kialakított kapcsolati pozíciók segítségével működtették. Már ekkor szakosodott nyomozótisztek feleltek a helyiségellenőrzésért, azaz a

---

³⁶ BODA–REGÉNYI, i. m., 120.

lehallgatásért is.³⁷ A két világháború közötti politikai rendőrség működéséről, nyomozásairól viszonylag sok információval rendelkezik az utókor, de ezeket elsősorban csak szóbeli elbeszélésekből ismerhetjük, a levéltári források e tekintetben is viszonylag szűkösen állnak a történészek rendelkezésére. Tekintettel arra, hogy a rendőrségi detektívtestület múltja, hagyományai az Osztrák–Magyar Monarchia időszakára nyúltak vissza, a Horthy-korszak politikai nyomozóinak szakmai módszerei is a dualista rendszer felfogásában gyökereztek. A rendőrség, és azon belül a civil ruhás nyomozók végig megőrizték polgári tisztviselői jellegüket, és felfogásukban élesen elkülönültek a honvédség és a csendőrség katonai állományú és mentalitású hírszerző- és kémelhárító tisztjeitől.³⁸ És bár elsősorban a kémelhárítás és a belső reakció-elhárítás volt a feladatuk, a Magyar Királyi Államrendőrség mai értelemben vett titkosszolgálati szervei olykor végeztek külügyi hírszerző

---

³⁷ BODA–REGÉNYI, i. m., 121.

³⁸ BODA–REGÉNYI, i. m., 121.

tevékenységet is, ráadásul a politikai rendőrségnek igen kiterjedt beépített detektívhalozata volt más állami szervek, így például a külügyminisztérium vagy a hadsereg kötelékében is.³⁹ A kémelhárítással és politikai rendészettel is foglalkozó detektívek egységes rendőrigazolványt (és detektívjelvényt) birtokoltak, laikus számára nem volt egyértelmű, hogy egy civil ruhás rendőr a rendőrség mely szervezeti egységéhez tartozik, az azonosító okmány csak és kizárólag a rendőri jelleg jelzésére szolgált.

A Magyar Királyi Csendőrség katonailag szervezett, háború esetén a haderőbe integrálandó, egyébként sok más ország hasonló szervével azonos módon a hadseregen belüli katonai rendészeti feladatokat is ellátó, egyenruhás rendőri szerv volt,

---

³⁹ Többek között Varga Krisztián is felhívja rá a figyelmet a Horthy-korszak politikai rendőrségéről szóló monográfiájában, hogy Hetényi Imre budapesti rendőrfőkapitány-helyettes, a Magyar Államrendőrség titkosszolgálati részlegeinek vezetője milyen kiterjedt besúgóhálózatot működtetett a magyar állam szervein belül. Vö. VARGA, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy- korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015, 61–74.

emellett (vagy ennek ellenére) voltak civil ruhás nyomozó egységei, amelyek titkosszolgálati tevékenységet is végeztek.⁴⁰ Az eredetileg a közrend és köznyugalom fenntartására szánt csendőrségnél az 1920-as években egyre erősebb volt az igény arra, hogy saját erőből is képesek legyenek azokat a bűncselekményeket felderíteni, kinyomozni, illetve vizsgálni, amelyek a közbiztonsági feladatok ellátása során felmerültek. A csendőrség fokozatosan készült a feladatra. Kijelölt munkatársai megfigyelőként részt vettek a bűnügyi, ezen belül politikai rendészeti részlegek által fogatosított eljárási cselekményekben. A Belügyminisztérium végül 1930. március 1-jén bocsátotta ki rendeletét (71.464/VI-b.-1930) a Csendőr Nyomozó Osztályparancsnokság felállításáról. Megszervezése Tihanyi Ferenc csendőr őrnagy nevéhez köthető, aki maga is személyesen tanulmányozta a titkosszolgálati munkát. A központi osztállyal párhuzamosan négy csendőrkerületben

---

⁴⁰ Vö. VEDÓ Attila, *A Magyar Királyi Csendőrség hírszerzési és kémelhárítási feladatai*, Nemzetbiztonsági Szemle, 2015/1, 5–25.

állítottak fel nyomozó alosztályokat, majd fokozatosan valamennyi kerületben megalakultak a nyomozó alosztályok, a csendőrnnyomozók pedig egyre aktívabban vettek részt a kémelhárítási és belső reakció-elhárítási munkában is.⁴¹

A második világháború végére a magyar rendőrség is romokban hevert, mivel az egyenruhás rendőri állomány jelentős része a háború során frontszolgálatban elesett, vagy hadifogságba került. A rövid életű, németbarát nyilaskeresztes kormányzat alatt a rendőrséget gyászos módon katonai irányítás alá helyezték, katonai rendfokozatokat kaptak a tagjai, alakulatai egy részét katonai szolgálatra vezényelték, azonban nagyon sokan meghaltak Magyarország és Budapest szovjet ostroma alatt.⁴² A nyilaskeresztes párt laikusokból szerveződő, többnyire szélsőséges és agresszív emberekből álló milíciáit rövid időre

---

⁴¹ BODA József-REGÉNYI Kund, i. m., 122.

⁴² Lásd bővebben: KOVÁCS Zoltán András, *A Szálasi-kormány belügyminisztériuma. Rendvédelem, állambiztonság, közigazgatás*, Budapest, Budapest, Attraktor Kiadó, 2009.

ugyancsak a Belügyminisztérium alá szervezték, lényegében rendőri jogállást és jogosultságokat kaptak a német SS-hez hasonlóan, és elsősorban a fővárosban zsidó, vagy legalábbis annak gondolt ezreit gyilkolták meg. Bár formálisan ideig-óráig a nyilas pártszolgálatosok az állampárt és a politikai vezetés értelmezésében rendőri jellegű szervnek minősültek, gyilkos tevékenységüknek a magyar rendvédelem-történethez semmi köze, inkább a háborús bűnök kategóriájába sorolható.⁴³ A háború után közbiztonságot és közrendet a megcsappant létszámú rendőrség nem tudta fenntartani. 1945-ben a csendőrséget – mint félkatonai és jobboldali szervezetet – feloszlatták. A rendőrség a szovjet megszállás kezdete óta már kommunista irányítás alatt állt, így kezdődött meg annak újjászervezése. Az állami rendőrség létszáma az év végére már

---

⁴³ Lásd bővebben: MÁTHÉ Áron, *A zuglói nyilasok pere 1967. Értelmezési lehetőségek*, Budapest, Századvég Kiadó, 2014.

MÁTHÉ Áron, *A nyilaskereszt árnyéka. A magyarországi nemzetiszocializmus elmélete és gyakorlata*, Máriabesenyő, Attraktor Kiadó, 2019.

megközelítette az 50 ezer főt. A rendőrség berkein belül került felállításra a politikai rendészeti osztály, amit később Államvédelmi Osztálynak neveztek el, és a Belügyminisztérium irányítása alá került.⁴⁴ Az Államvédelem később kivált a Belügyminisztériumból, Államvédelmi Hatóság nélkül önálló állami szerv, és a kommunista korszak hírhedt politikai rendőrsége lett.

1945 és 1947 között azonban vidéken a rendőrséget sokszor önkéntes alapon, laikus civilekből szervezték újjá átmeneti jelleggel, jogi és rendvédelmi ismeretekkel nem rendelkező állampolgárok kaptak fegyvert a kezükbe. Ezeket az átmeneti karhatalmi alakulatokat, amelyek tagjait egyre inkább a kommunista mozgalommal és párttal való szimpátia alapján válogatták ki, hívták rendőrségnek, népőrségnek, polgárőrségnek, karhatalomnak, stb., tagjaik pedig igen sok

---

⁴⁴ KOZÁRI Andrea, *Rendvédelem 1945 után*, Rubicon, 2010/3.; valamint: MÜLLER Rolf, *Az erőszak neve: Péter Gábor - Az ÁVH vezetőjének élete*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.

visszaélést, többek között anyagi javak orv módon történő megszerzését követték el a civil lakosság ellen, illetve torolták meg a szomszédaikon, ismerőseiken, haragosaikon vélt vagy valós sérelmeiket. A rendvédelmi tevékenység az anarchisztikus viszonyok közepette, a háborús szegénység sújtotta lakosság körében sok esetben egy településen élő, sokszor egymást jól ismerő emberek közötti leszámolás álcájává vált. E nem professzionális rendőrök jellemzően civil ruhát viseltek, és karszalag jelezte rendőri jellegüket. Ezeket az átmeneti, irreguláris és nem professzionális rendőri alakulatokat, működésük történetét elsősorban Máthé Áron történész vizsgálta erről szóló, meglehetősen részletes, új tudományos eredményeket felmutató szakkönyvében.⁴⁵

1949-től a rendőrséget közvetlenül a Kommunista Párt Politikai Bizottsága is irányíthatta, így az 1950-es évektől

---

⁴⁵ MÁTHÉ Áron, *Vörös karszalag. Ideiglenes karhatalmi osztagok 1944–1945-ben*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

kezdődött egy politikai feladatoktól túlterhelt, rendkívül központosított, szigorúan katonai hierarchián alapuló szervezet lett egészen a rendszerváltásig. Az átpolitizált, a politikai elit hatalmának fenntartását szolgáló rendőrség korszaka tehát 40 éven át tartott. Az 1953-as év és a magyar belügyminisztérium és a rendvédelmi szervek történetében fordulatot jelentett. Létrejött az egységes, központosított Belügyminisztérium. Az 1950-es évek elejére a korszak hírhedt magyar politikai rendőrségét, az Államvédelmi Hatóságot elvileg megszüntették, pontosabban visszaintegrálták a Belügyminisztériumba. Az Államvédelmi Hatóság központi szervei a Belügyminisztérium szervezeti rendjébe, a megyei államvédelmi rendőri osztályok pedig a megyei rendőrkapitányságok alárendeltségébe kerültek. A Belügyminisztérium látta el ezután az államvédelmi, határőrizeti, karhatalmi, rendőri, büntetés-végrehajtási, légtalmi és tűzoltósági feladatokat, gyakorlatilag minden létező

rendészeti és titkosszolgálati tevékenységet.⁴⁶ Az ÁVH-t megszüntető kormányzati határozat azonban nem került nyilvánosságra, a titokban tartása pedig még a magyar államapparátuson belül is félreértéseket okozott. A zavarhoz és a félreértések sorához feltehetően azt is hozzájárult, hogy bár az ÁVH szervezeti önállóságát formálisan valóban felszámolták, az államvédelmi állományjelzések és rendfokozatok mindvégig használatban maradtak, sok volt államvédelmi rendőrtiszt párhuzamosan használt rendőr és államvédelmi állományviszonyt, az államvédelmi rendőri osztályok különállása az egységes Belügyminisztériumon belül is szembetűnő volt. Az 1954-ben kinevezett Piros László miniszteri működése a BM-et igazi ÁVH-minisztériummá tette, hiszen a vezető beosztásokban erősen felülreprezentáltak voltak az államvédelemtől érkezett, vagy inkább visszaérkezett

---

⁴⁶ KAJTÁRI Erzsébet, *A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956*, Budapest, Történeti Hivatal, 2001.

rendőrtisztek.⁴⁷ Az 1950-es években mindez folyamatos feszültségeket is okozott a Belügyminisztérium szervezetén belül a „sima/rendes” és az államvédelmi szervtől visszaintegrált rendőrök között.

1956 október 23-án kitört a forradalom és szabadságharc, amelyet azonban a szovjetek hamar levertek, leverésében pedig volt államvédelmi rendőrökből szerveződő karhatalmi alakulatok is nagyon sokat segítséget nyújtottak a kommunista kormánzatnak.⁴⁸ 1956. november 4-e után a szovjetek hathatós támogatásával titokban megindult az államvédelem újjászervezése is. Ehhez a párt és a kormány egyes vezetői részéről is támogatást kaptak, Kádár János, az új, elvileg konszolidálódó kommunista állam vezetője és társai azonban nyíltan nem vállalhatták fel ezt a népszerűtlen feladatot,

---

⁴⁷ KAJTÁRI Erzsébet, *A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956*, Budapest, Történeti Hivatal, 2001.

⁴⁸ Az 1956-os forradalom leverésében részt vevő magyar karhatalmi rendőri alakulatok (pufajkások) működéséről lásd bővebben: BERKI Mihály, *Pufajkások*, Budapest, Magyar Fórum Kiadó, 1993,

ráadásul egy új ÁVH, mint önálló politikai rendőrség potenciális veszélyt jelenthetett Kádár hatalma számára. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány nevében Münnich Ferenc miniszterelnök-helyettes, egyúttal ebben az időben egyúttal a fegyveres erők főparancsnoka 1956. november 7-i rendeletében megtiltotta határozottan az államvédelmi szervek újjászervezését, és a tilalom ellenére addig felállított államvédelmi szervek haladéktalan felszámolására adott utasítást. A szintén a Belügyminisztérium alá tartozó közbiztonsági-csapaterős rendőrségben, a karhatalomban azonban változatlanul tovább tevékenykedtek a volt ÁVH-sok. Ezért 1956 decemberében hivatalosan elvileg minden volt ÁVH-alkalmazottat elbocsátottak és felülvizsgálat alá vetettek, amelynek az volt a célja, hogy kiderítsék, az illető részese volt-e az elkövetett törvénytelenéseknek (hamis vallomások kikényszerítése, eljárások indítása és kezdeményezése koholt vádak alapján, törvénytelen fogva tartás, bántalmazás, internálás, kitiltás kezdeményezése, hivatali hatalommal való visszaélés stb.). A felülvizsgáló bizottságok „látszatomunkát

végezhettek” mivel csaknem a teljes korábbi államvédelmi állományt igazolták és alkalmazták. Fokozta a zavaros helyzetet, hogy bár elvileg a Belügyminisztériumban elvileg mindenki rendőr állománybesorolást kellett volna, hogy kapjon (a határőrség tagjainak kivételével, a belügyi vezetők pedig egységesen mind rendőrtisztek voltak), de befelé továbbra is használatba maradtak az államvédelmi rendfokozatok és állományviszony-jelzők, ezért a két rendvédelmi testület párhuzamosan egymás mellett élt tovább.⁴⁹

Ami a korszak rendvédelmi intézménytörténetét illeti, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1961-ben újra napirendre tűzte az ÁVH-sok felelősségre vonásának kérdését, 1962 augusztusában elfogadott határozata végre nevéen nevezte a fő felelősöket, és ország-világ elé tárta az egykori Államvédelmi Hatóság által elkövetett szörnyűségeket,

---

⁴⁹⁴⁹ Lásd bővebben: TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

erőszakcselekményeket, kínzásokat és politikai gyilkosságokat. Azonban nemcsak bírósági felelősségre vonásra nem került sor, de a teljes igazság feltárása is elmaradt. Így például el kellett hallgatni Kádár János Rajk László koncepció perében játszott kétes szerepét és a magyar kormányzatot egyre erősebben a befolyásuk alá vonó szovjet tanácsadók tevékenységét is.⁵⁰

A magyar állambiztonsági rendőrség – igaz, hogy csak látszólag – a diktatúrával együtt bukott el 1956 októberében. A forradalom leverése után a Kádár János nevéhez fűződő restauráció és konszolidáció időszakában állambiztonsági szolgálatot már a Belügyminisztérium keretében szervezték újjá, először II. (Politikai Nyomozó) Főosztály néven. Ebben a szervezetben még megtalálható volt az ÁVH számos korábbi

---

⁵⁰ TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

tagja, noha már valóban mindenkinek egységes rendőr állományviszonya volt.⁵¹

1962 augusztusában a Belügyminisztérium II. (Politikai Nyomozó) Főosztálya helyébe lépett a BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnöksége, a magyar politikai rendőrség új, erősen központosított, de a „sztenderd” rendőri munkát végző, közbiztonsági és bűnügyi rendőrségtől befelé jól elkülönülő szervezete. A kádári konszolidáció részeként 1962 augusztusában a pártvezetés kizárta a rákosista vezetőket, elítélte a leginkább kompromittálódott ÁVH-s tiszteket. Az állambiztonsági feladatok ellátására létrehozták a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökségét. A Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége a Magyar Népköztársaság állambiztonsági szolgálatát, politikai titkosrendőrségét foglalta magába a mai értelemben vett

---

⁵¹ TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

polgári titkosszolgálatokkal, a hírszerzéssel és a kémelhárítással együtt 1962 és 1990 között. Paradox módon a katonai elhárítás is a Belügyminisztérium és a rendőrség szervezetébe tartozott, így a Magyar Néphadsereg belső elhárítását és katonai kémelhárítását rendőr állományviszonyú emberek alkották. (A nyílt állományú, egyenruhás és bűnügyi rendőrség szervezetileg a Belügyminisztérium II. Főcsoportfőnökségét alkotta). Ez a politikai rendőrség, a többi akkori, szocialista országhoz hasonlóan, alapvetően szovjet mintára, nem csak azokat az alapvető külső és belső nemzetbiztonsági feladatokat látta el, amelyeket a mai, nyugati parlamenti demokráciákban is titkosszolgálatok végeznek, hanem a szocialista államrend védelmére is törekedett, és erre persze viszonylag nagy apparátust tartott fenn.⁵² Ennek keretén belül öt csoportfőnökség jött létre. Ez a szervezet a katonai hírszerzés,

---

⁵² TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

azaz az Magyar Néphadsereg Vezérkarának 2. Csoportfőnöksége kivételével az egész magyar titkosszolgálati apparátust lefedte.⁵³ Szervezeti felépítése csoportfőnökségenként a következőképpen nézett ki, anélkül, hogy a részletekbe mennénk, működéséről a rendszerváltozás óta rengeteg történeti szakmunka született:

- III/I (hírszerzés)
- III/II (kémelhárítás)
- III/III (belsőreakció-elhárítás)
- III/IV (katonai elhárítás)
- III/V (operatív technika)⁵⁴

---

⁵³ TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

⁵⁴ Többek között: TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

TABAJDI Gábor, *A III/III krónikája*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2013.

Fontos eseménye volt az 1962-es évnek a magyar titkosszolgálat egyik legfontosabb részének, az ügynöki hálózatnak az átalakítása is. A hivatásos rendőri állomány megtisztításával párhuzamosan, az állambiztonsági tevékenység új irányelvei alapján felülvizsgálták az egész állambiztonsági hálózatot, és a beszervezett személyek mintegy egyharmadát kizárták a

---

TABAJDI Gábor, *Bomlasztás: Kádár János és a III/III*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

TABAJDI Gábor, *Budapest a titkosszolgálatok hálójában, 1945-1989*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

TABAJDI Gábor, TABAJDI Gábor, *Tartótisztek. A BM III/III. csoportfőnökség első történetei*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2023.

A vonatkozó művek listáját bővebben lásd: *A magyar állambiztonság válogatott bibliográfiája*, szerk. JOBST Ágnes, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára, 2022.

https://www.abtl.hu/sites/default/files/pdf/ALLAMBIZTONSAGI_BIBLIOGR_AFIA_2021.pdf, letöltés ideje: 2023. október 11.

hálózatból, és így az *össz-állambiztonsági* ügynöki hálózat, az „ügynökség”, azaz a társadalmi úton beszervezett, a politikai rendőrségnek jelentő polgári személyek összlétszáma 1962 végére 9749 főre csökkent. A legtöbb ügynököt, 2375 főtől az ipari, mezőgazdasági és közlekedési területen bocsátották el, mivel az „objektumi elhárításról”, amikor az egyes intézményeket ellenőrizték, áttértek az iparági szintű állambiztonsági felügyeletre.⁵⁵

A magyar állami rendőri testület alapvető átszervezésére az 1990-es demokratikus rendszerváltás után kísérletek zajlottak, de a politikai kompromisszum hiánya miatt mélyreható változásokat az elkövetkező évtizedek sem hoztak. Bár célként megfogalmazódott a rendőrség demilitarizálása és decentralizálása, de a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény végül a rendszerváltás előtti szervezeti felépítést és

---

⁵⁵ TABAJDI Gábor—UNGVÁRY Krisztián, *Elhallgatott múlt - A pártállam és a belügy - A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956-1990*, Budapest, Corvina Kiadó, 2008.

katonai jellegű működési modellt konzerválta. A rendőrség működése demokratizálódott, a demokratikus normáknak megfelelő jogszabályok szabályozzák a működését, ugyanakkor továbbra is félkatonai, katonai jogrend alá tartozó, katonai rendfokozatokat és katonai munkakultúrát használó szervezet maradt, hasonlóan számos posztoszocialista ország rendőrségéhez. A területet szabályozó jogszabályok indoklásában egyértelműen meghatározásra került az is, hogy a rendvédelem a honvédelmi rendszerhez és viszonyokhoz kapcsolódik. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a bűnügyi, polgári ruhás szolgálati ág valamennyire „civilisésítésre” került, és már inkább az egyes beosztások, nem pedig a katonai rendfokozatok a dominánsak a nyomozók munkakultúráját illetően. A bűnügyi rendőri munka intellektuális, kreatív volta miatt a magyar bűnügyi rendőrségen belül a félkatonai, szigorú alá-fölérendeltségi viszonyokon alapuló munkakultúra mára valamivel kevésbé meghatározó, mint a rendőrség egyéb

szerveinél, ez pedig feltehetően jelentősen javítja a bűncselekmények felderítési arányát is.⁵⁶

A Magyar Köztársaság Rendőrsége 2006-ig a Belügyminisztérium alárendeltségében működött, 2006-tól 2010-ig felügyeletét – a 2007. december 31-ig létező Határőrséggel együtt, amelyet végül a rendőrség szervezetébe integráltak – az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium vette át. 2010-ben, a kormányváltás után a magyar belügyi vezetés egyértelműen a centralizáció, a belügyminiszter irányítási jogkörének szélesítése mellett tette le a voksát, ennek keretében a teljes rendvédelmi intézményrendszer – beleértve a polgári titkosszolgálatok egy részét is – visszakerült az újjáalakított Belügyminisztérium alá, és létrejött a Terrorelhárítási Központ. 2012. július 1-jével az Országház objektumvédelmét és a kiemelt közjogi méltóságok személyvédelmét ellátó rendőri alakulat, a Köztársasági Őrezredet beolvasztották a Készenléti Rendőrségbe, a magyar rendőrség csapaterőt képviselő, a

---

⁵⁶ ERNYES Mihály, *A magyar rendőrség története I–II.*, Budapest, Belügyminisztérium, 2002.

nyugat-európai csendőrségekhez hasonló szervébe. A polgári titkosszolgálatok ismét kikerültek a Belügyminisztérium felügyelete alól, és jelenleg a Miniszterelnöki Kabinetiroda alá tartoznak, az illetékes miniszter államtitkár útján irányítja őket. Magyarországon a rendőrség jelenleg állami, fegyveres rendvédelmi szerv, amelyet négy nagyobb, egymástól lényegében független, a belügyminiszter felügyelete és irányítása alatt álló rendőri testület alkot:

- az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (Országos Rendőr-főkapitányság)
- a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv (Nemzeti Védelmi Szolgálat)
- a terrorizmust elhárító szerv (Terrorelhárítási Központ)
- idegenrendészeti szerv (Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság)

A magyar kormány a rendőrséget a rendészetért felelős miniszter útján irányítja, aki jelenleg a belügyminiszter.⁵⁷

---

⁵⁷ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről.
<https://njt.hu/jogszabaly/1994-34-00-00>

A jelen elektronikus (motívum)filatéliai összeállításban igyekszünk a lehető legjobb, elsősorban esztétikai alapú válogatást nyújtani a világ postaszolgálatai által kibocsátott, szűkebb motívum alapon rendőrt, rendőri munkát, rendvédelmi testületeket ábrázoló vagy tematizáló bélyegeiből. A közreadott filatéliai anyag a szerkesztők szándékai szerint a téma áttekinthető keresztmetszetét nyújtja olvasóinak, megtekintőinek, szórakoztató és élvezetes módon. A válogatás során a közreadó a legtöbb esetben igyekezett megmaradni a szigorú értelemben vett filatéliai objektumoknál, és főként olyan bélyegek/kisívek/blokkok képeit választotta ki közlésre, amelyek névértékkel rendelkeznek, és postai bérmentesítésre elméletileg valóban használhatók.⁵⁸

Letöltés ideje: 2024. január 6.

⁵⁸ Ahol esetleg kétes legitimitású bélyeg került a válogatásba, azt a közreadó zárójelben mindig jelezte. A nem legitim körülmények között megjelent bélyegek között ugyanis kétségtelenül akadnak dekoratív, gyűjtési szempontból is igen érdekes és esztétikailag értékes darabok.

Azért használom kellő óvatossággal itt is, csak úgy, mint tettem azt korábban eddigi motívumfilatéliai munkáimban, az általam összeállított elektronikus bélyegkatalógusokban, az *elméletileg* határozószót, mert egyes kevésbé fejlett, főként afrikai és ázsiai országokban gyakori jelenség a *fantombélyegkiadás*, amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki,⁵⁹ hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők, cégek tevékenysége által.⁶⁰ Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, ha valaki bérmentesítésre próbálná meg

---

⁵⁹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. Harsányi Luca – Ignácz Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 58– 59.

⁶⁰ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

használni. ⁶¹ A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyegeknek, illegális bélyegeknek ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire állami monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.⁶²

A jelen szerény motívumfilatéliai kiadványban közreadott bélyegkiadások digitális másolatainak képeit nonprofit, tudományos, ismeretterjesztési és közművelődési céllal tettem közzé, internetes forrásaikat többnyire korábbi, elektronikusan

---

⁶¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

⁶² James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

is elérhető, tematikus filatéliai szakmai kiadványok, bélyeggyűjtéssel kapcsolatos honlapok, illetve értelemszerűen internetes aukciós házak és webáruházak weboldalai képezik. A közreadók bíznak abban, hogy filatéliai gyűjtésük szerény eredménye felkelti akár a motívumfilatélia iránt érdeklődő profi filatelisták, akár kezdő, adott esetben a fiatalabb korosztályhoz tartozó érdeklődők, ifjúsági bélyeggyűjtők figyelmét, akár bárkiét, akit a rendőr vagy tágabb rendvédelmi szakma valamilyen szinten érdekel. A könyvben közölt, szerencsére az esetek többségében megfelelő, az elektronikus katalógusban való közléshez és a tájékozódáshoz legalábbis elégséges felbontású képek forrása igen sok esetben a *Colnect.com*⁶³ nemzetközi gyűjtői és aukciós portál, amely többek között a világ postabélyegeinek bárki által szabadon elérhető, online elektronikus katalógusaként is nagyon jól használható, és szinte minden valaha megjelent bélyegről másolatot közöl, mely igen

---

⁶³ <https://colnect.com> Letöltés ideje: 2024. január 5–8.

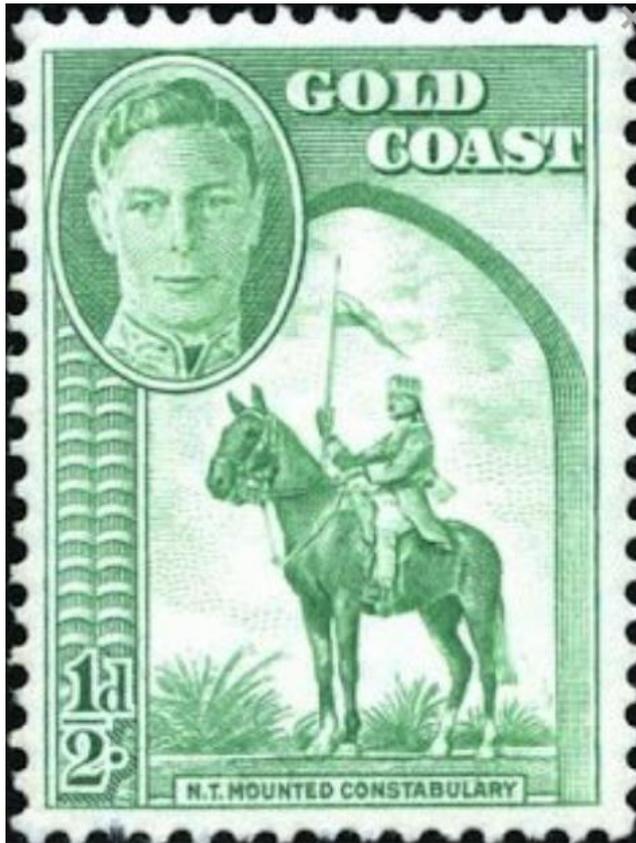
hasznos gyűjtők és kutatók számára is a filatélia világában való tájékozódáshoz.

A bélyegek képeinek közlésénél nem tüntettük fel a nagyobb, rangosabb nemzetközi bélyegkatalógusok (elsősorban a Közép-keletEurópában nagy presztízsű német Michel, esetleg ennek hiányában a francia Yvert et Tellier, a brit Stanley Gibbons, illetve az amerikai Scott) számait. A bélyegeket azonban lehetőség szerint a megjelenésük kronológiájának sorrendjében közöljük, a kibocsátó állam és a kibocsátás éve alapján pedig bárki érdeklődő könnyedén beazonosítja őket. Szeretnénk mind az idősebb, mind a fiatalabb korosztály érdeklődését felkelteni a rendőrség, rendvédelem, rendőri munka mint bélyegmotívum iránt, illetve általában a motívumgyűjtés iránt, és ha a Kedves Olvasó, Megtekintő végiglapozza az összeállítás elektronikus oldalait, a befektetett munka már nem volt hiábavaló. Nem tüntettük fel a bélyegek méretét, fogazatát, a nyomdatechnikát, amellyel készültek, illetve egyéb lényeges filatéliai adatokat sem, ugyanis azokat a nagyobb nemzetközi bélyegkatalógusok, illetve például a *Colnect.com* ezeket alapul

vevő online gyűjtői adatbázisa a legtöbb esetben tartalmazza, a megtekintők pedig ezeket is néhány kattintással ellenőrizhetik, ha esetleg valamelyik másolatban itt közölt darab éppen hiányozna a gyűjteményükből, vagy az egyes bélyegek fizikai-nyomdatechnikai jellemzőire is kíváncsiak. Egyik célunk, hogy a lehető legtöbb teret engedjek a bélyegek által hordozott művészi és forrásértéknek, vizuális információnak, illetve lehetőleg élvezetes, szórakoztató online vizuális tartalmat találjon, aki esetleg kiadványra kattint. A válogatásunk alapja tehát minden esetben a bélyeggrafika tartalma és persze esztétikai értéke volt, és a jelen szerény motívumkatalógus közreadásánál pedig elsősorban történeti forrásként és alkalmazott grafikai műalkotásként tekintünk a bélyegekre.

**VÁLOGATÁS A VILÁG
RENDŐRSÉG TEMATIKÁJÚ
BÉLYEGEIBŐL
A KIBOCSÁTÁSUK
IDŐRENDJÉBEN**

Aranypart (brit gyarmat), 1939

Indonézia, 1948

Bulgária, 1949

Fidzsi-szigetek (brit gyarmat), 1950

Szudán, 1951

Bulgária, 1952

Olaszország, 1954

Salamon-szigetek (brit gyarmat), 1956

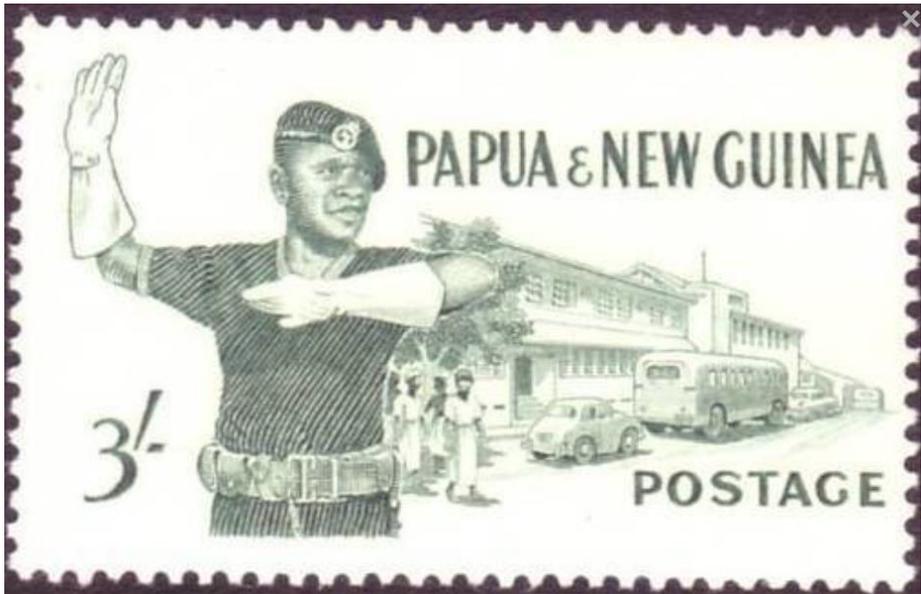

Törökország, 1959

Albânia, 1960

Pápua Új-Guinea, 1961

Becsúánföldi Protektorátus (brit gyarmat), 1961

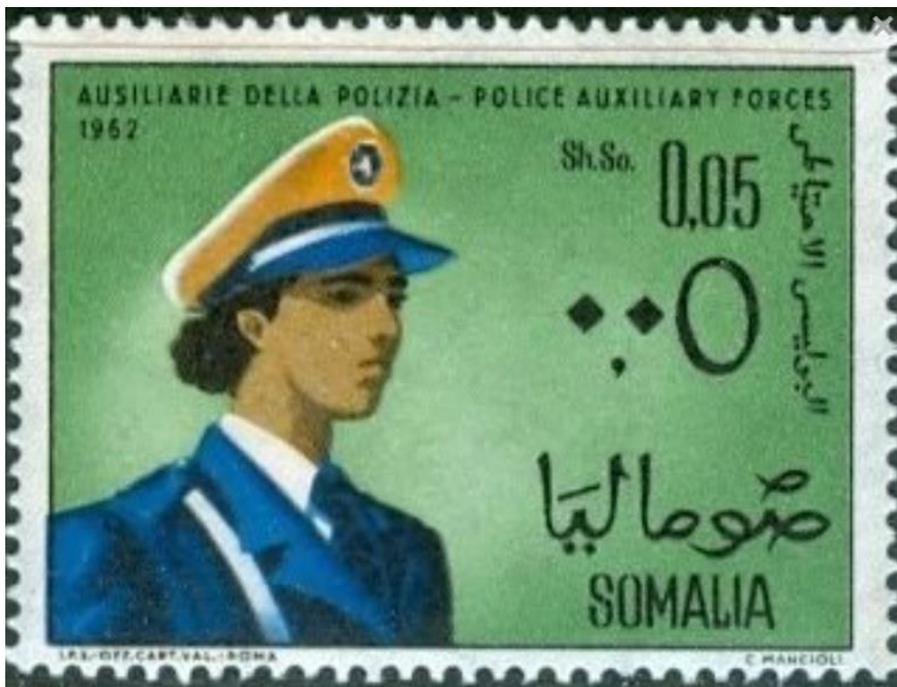
Pakisztán, 1961

Katanga (ma Kongói Demokratikus Köztársaság), 1962

Szomália, 1963

Szomália, 1963

Szomália, 1963

Albânia, 1963

Szovjetunió, 1964

Csád, 1965

Kamerun, 1966

Kuwait, 1967

Katar, 1967

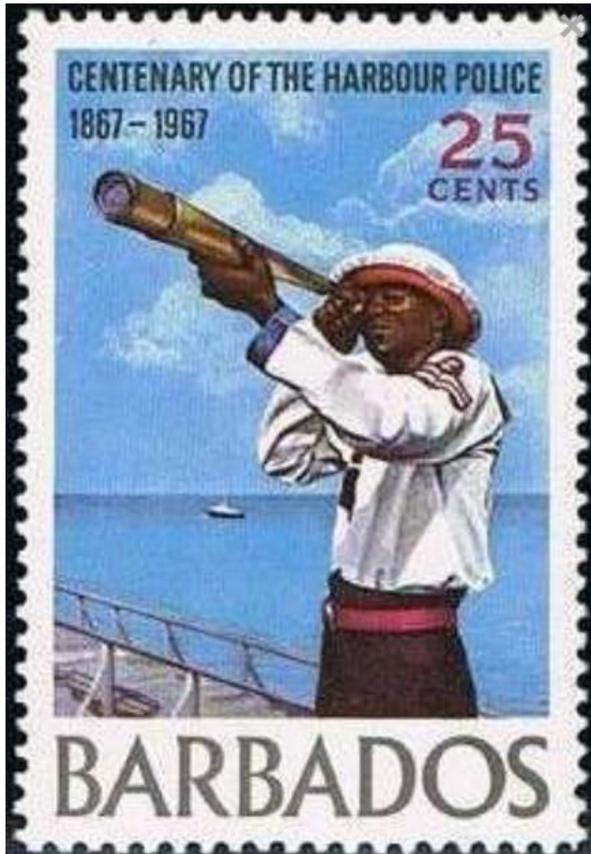

Szovjetunió, 1967

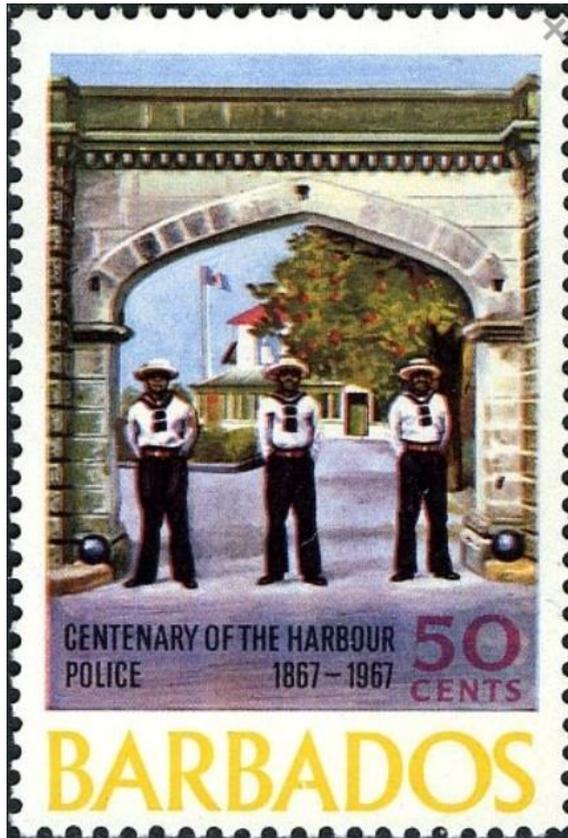
Barbados, 1967

Barbados, 1967

Barbados, 1967

Barbados, 1967

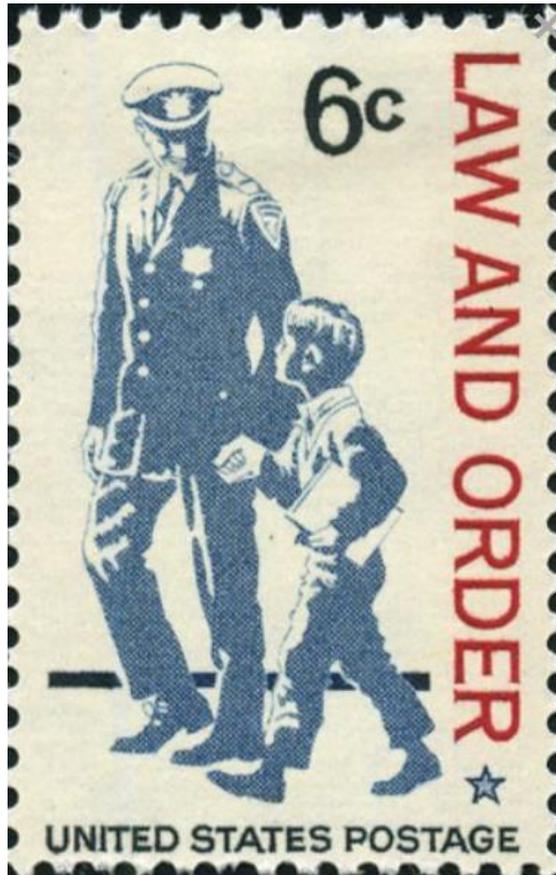
Jamaica, 1967

Jamaica, 1967

Jamaica, 1967

Amerikai Egyesült Államok, 1968

Argentina, 1968

Kuwait, 1969

Katar, 1969

Katar, 1969

Franciaország, 1970

Dánia, 1970

Német Demokratikus Köztársaság, 1970

Német Demokratikus Köztársaság, 1970

Német Demokratikus Köztársaság, 1970

Német Demokratikus Köztársaság, 1970

Német Demokratikus Köztársaság, 1970

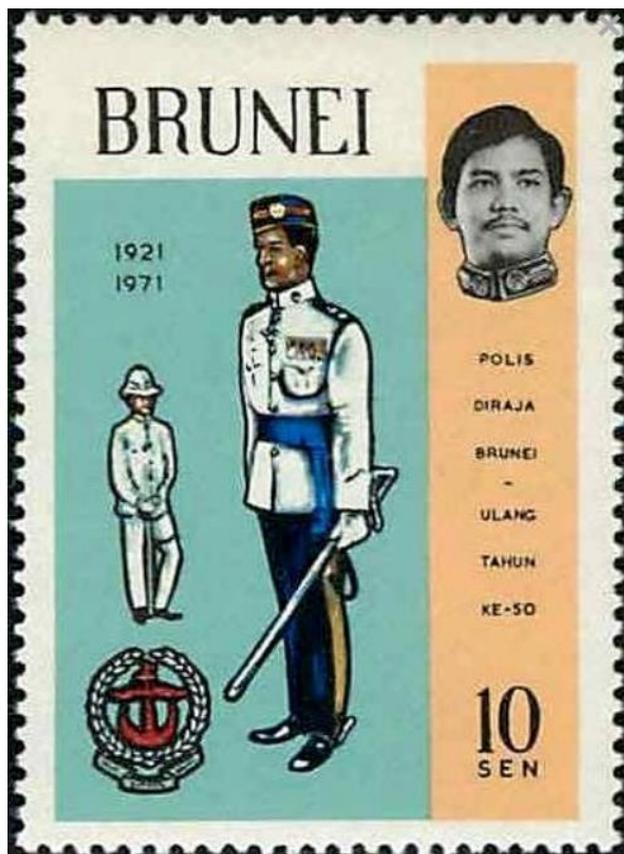
Dél-Korea, 1970

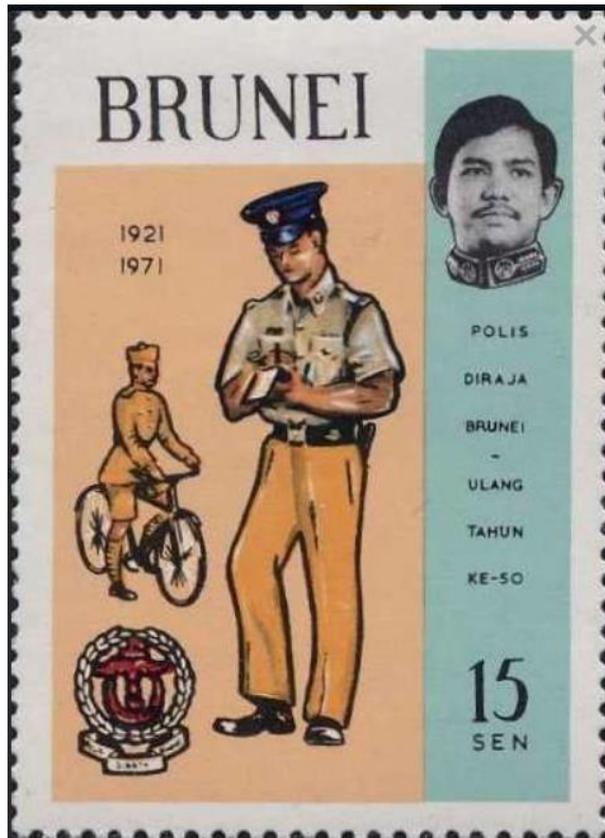
Mongólia, 1971

Mongólia, 1971

Brunei, 1971

Brunei, 1971

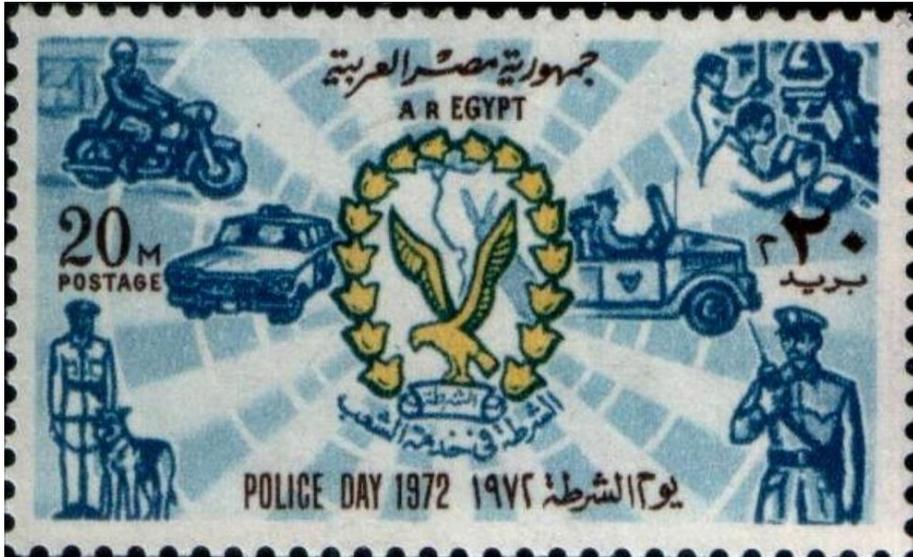
Brunei, 1971

Malawi, 1971

Uruguay, 1971

Egyptom, 1972

Jemen, 1972

Israel, 1977

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

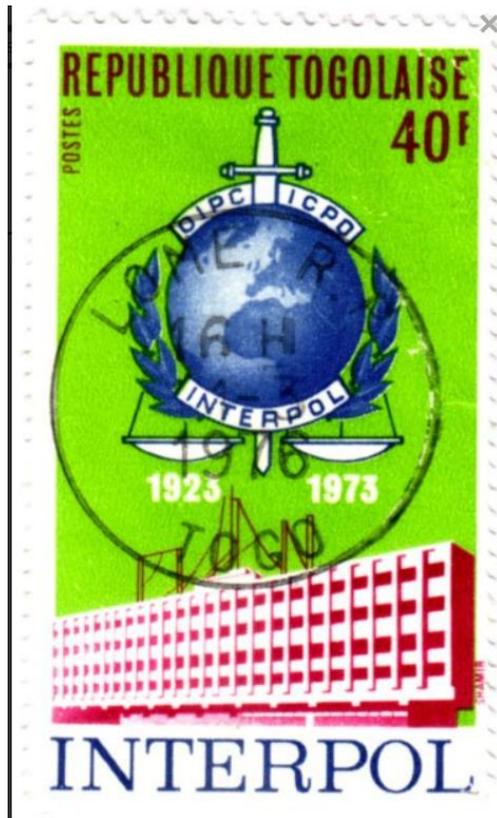
Nicaragua, 1972

Nicaragua, 1972

Svájc, 1973

Togo, 1973

India, 1973

Trinidad és Tobago, 1973

Ausztria, 1973

Egyptom, 1973

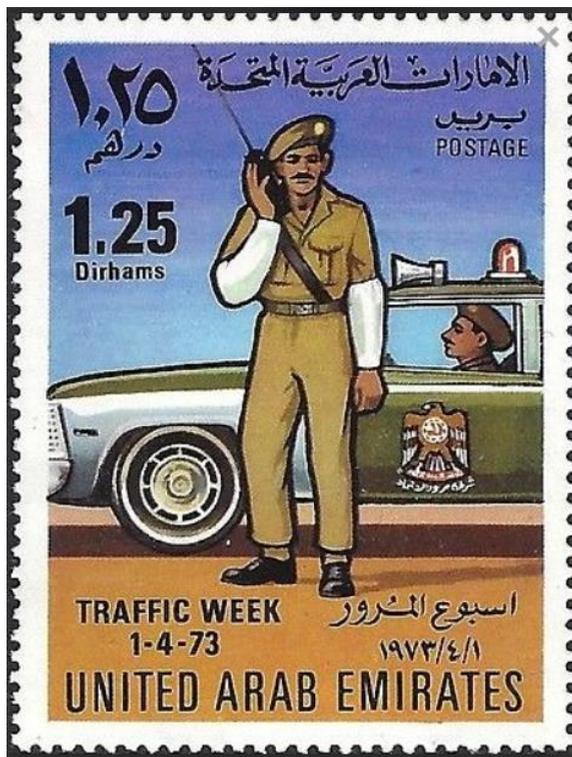
Kanada, 1973

Albânia, 1973

Indonézia, 1973

Egyesült Arab Emirátusok, 1973

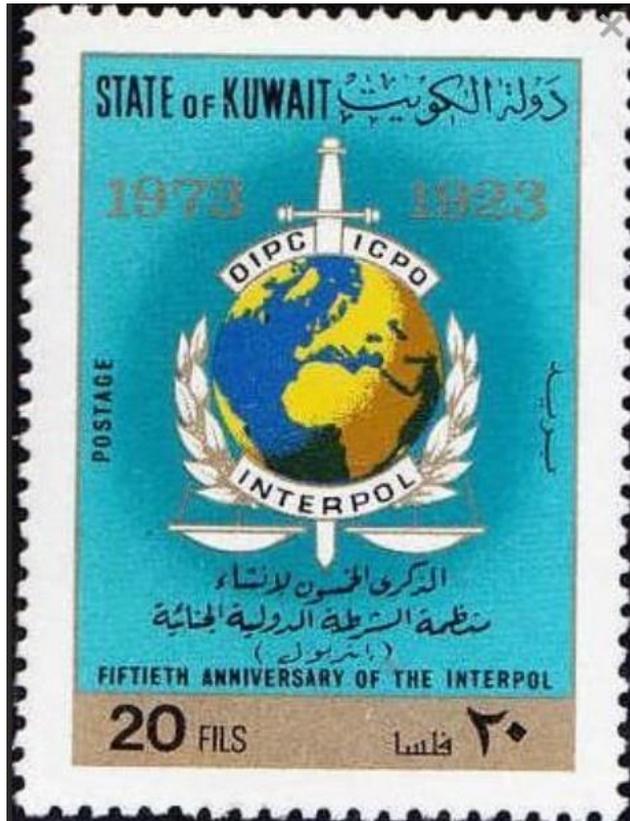
Laosz, 1973

Malajzia, 1973

Kambodzsa, 1973

Kuwait, 1973

Szudán, 1973

Svájc, 1973

Irán, 1973

Zaire, 1973

Chile, 1974

Chile, 1974

Chile, 1974

Japán, 1974

Algéria, 1975

Katar, 1975

Svédország, 1975

Svédország, 1975

România, 1975

Német Demokratikus Köztársaság, 1975

Német Demokratikus Köztársaság, 1975

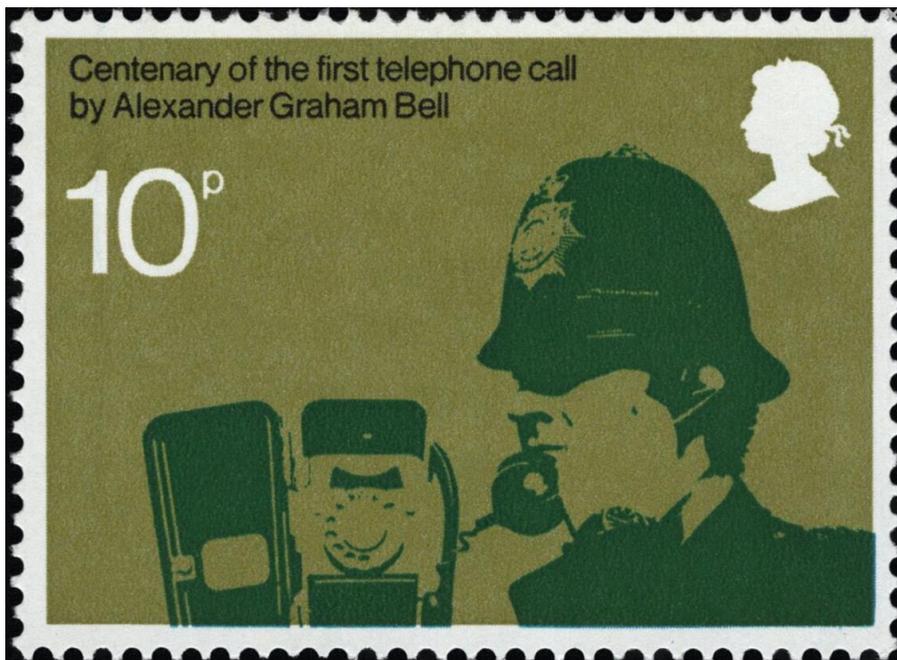

Német Demokratikus Köztársaság, 1975

Irán, 1976

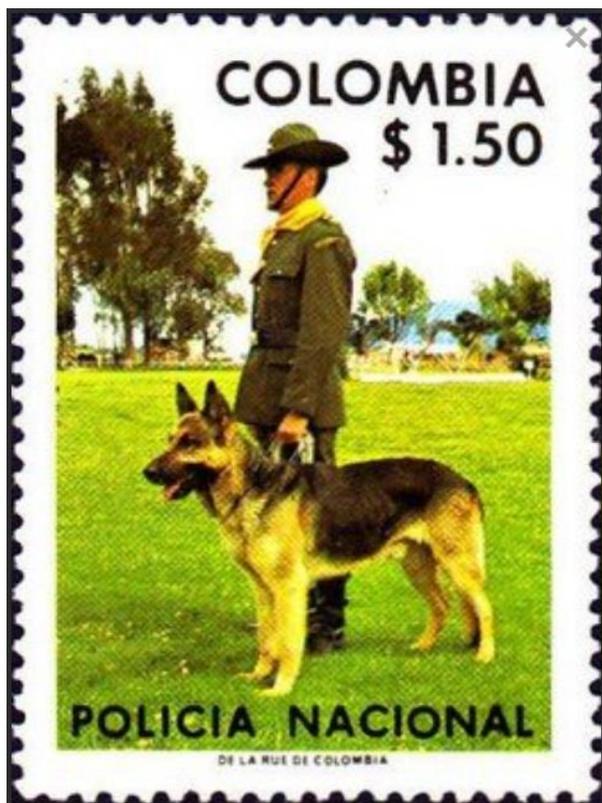
Egyesült Királyság, 1976

Bolivia, 1976

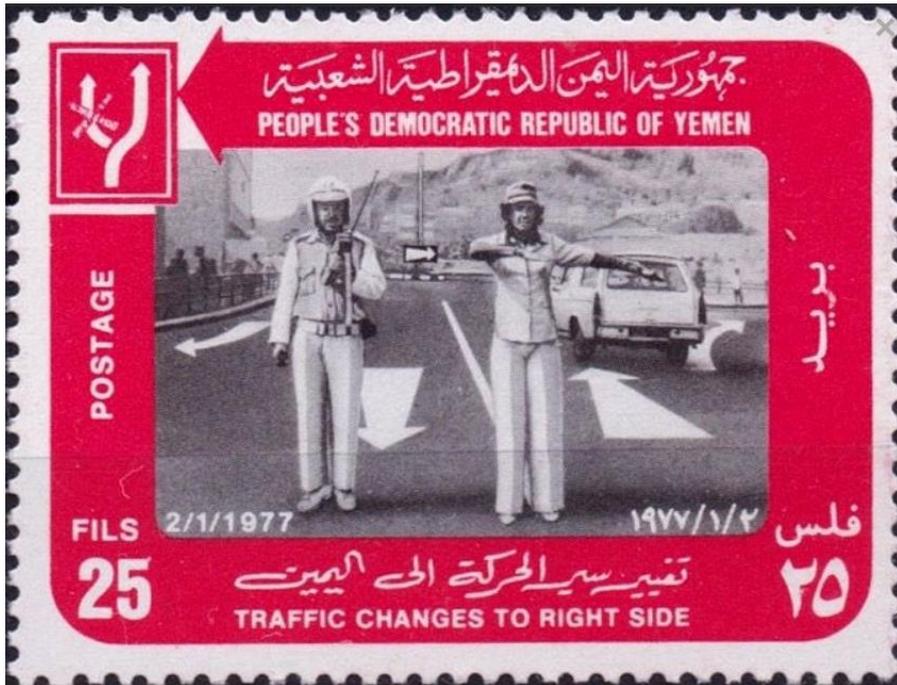
Franciaország, 1976

Kolumbia, 1976

Egyptom, 1977

Jemen, 1977

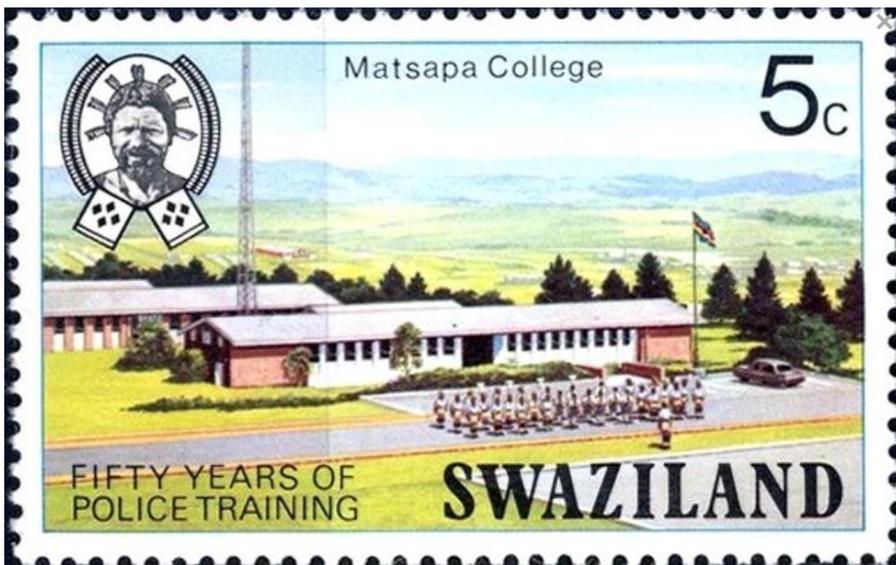

Chile, 1977

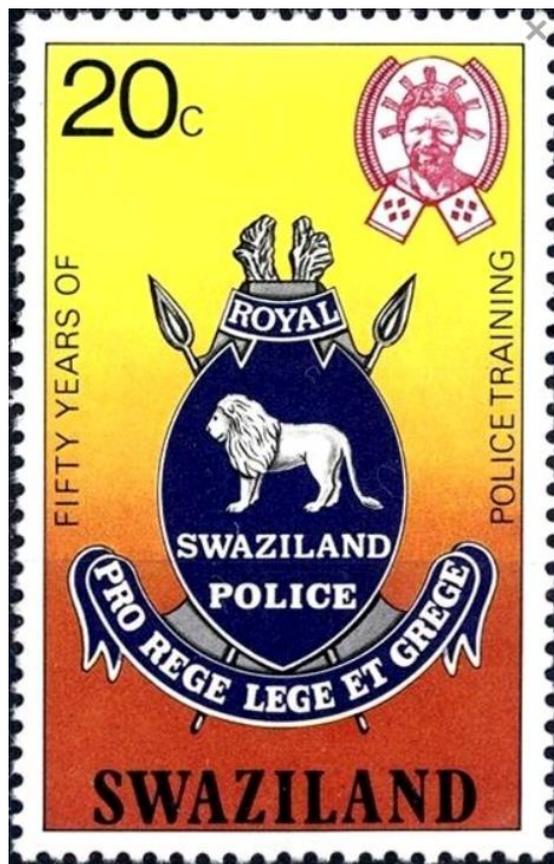
Chile, 1977

Szváziföld, 1977

Szváziföld, 1977

Szváziföld, 1977

Szváziföld, 1977

Jordánia, 1977

Jordánia, 1977

Israel, 1977

Israel, 1977

183

Israel, 1977

Antigua és Barbuda, 1977

Pápua Új-Guinea, 1978

Pápua Új-Guinea, 1978

Pápua Új-Guinea, 1978

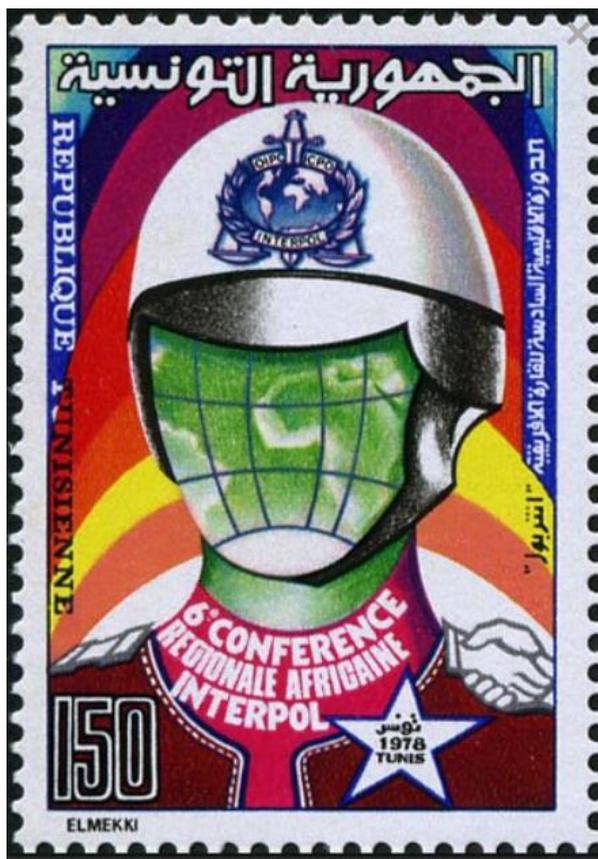

Pápua Új-Guinea, 1978

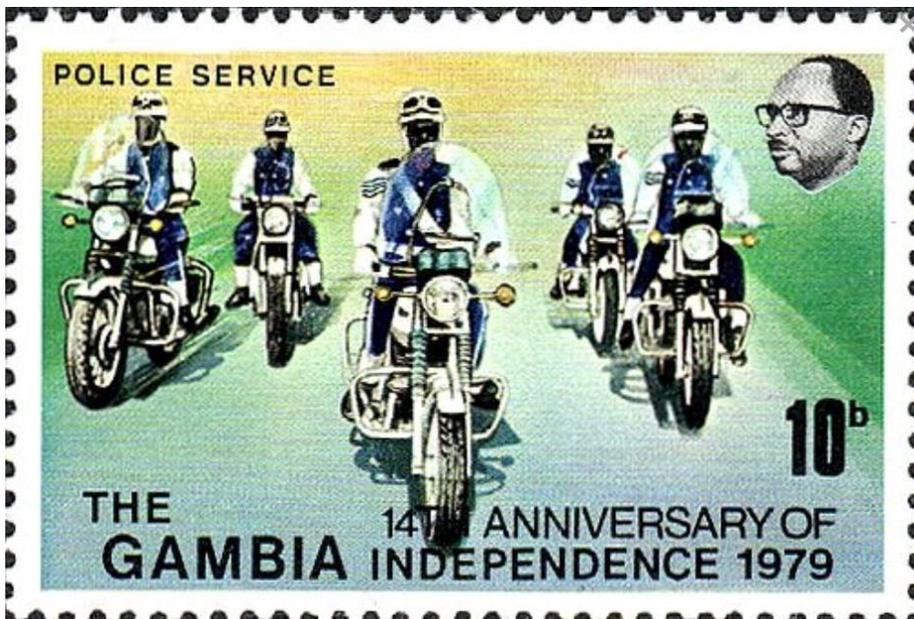

Pápua Új-Guinea, 1978

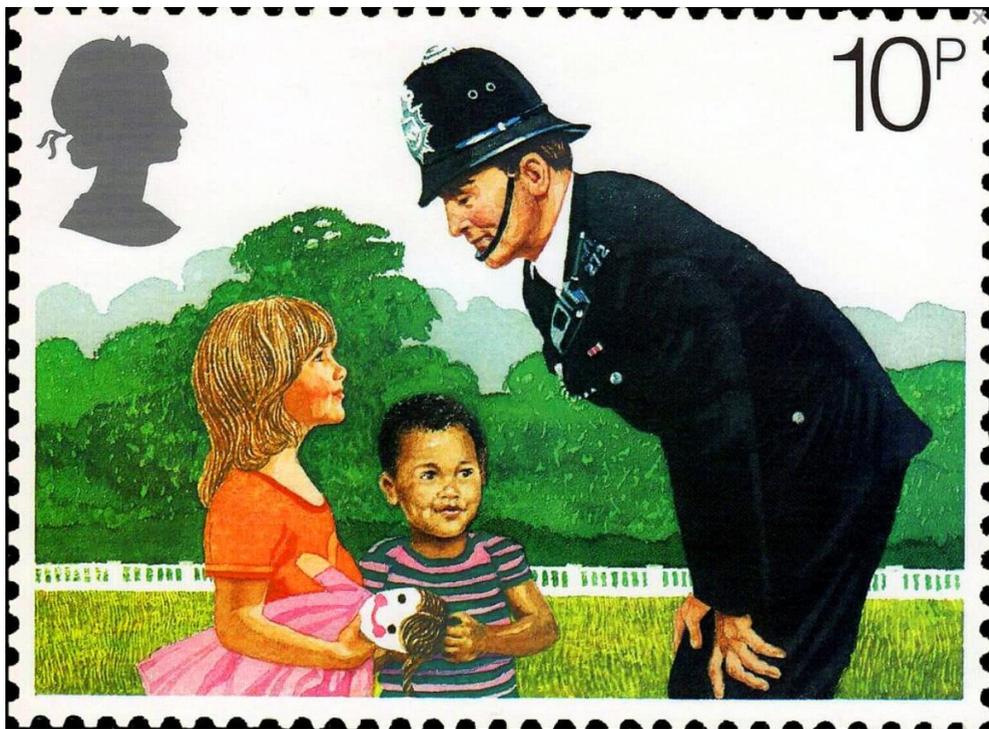

Tunézia, 1978

Gambia, 1979

Egyesült Királyság, 1979

Egyesült Királyság, 1979

Egyesült Királyság, 1979

Egyesült Királyság, 1979

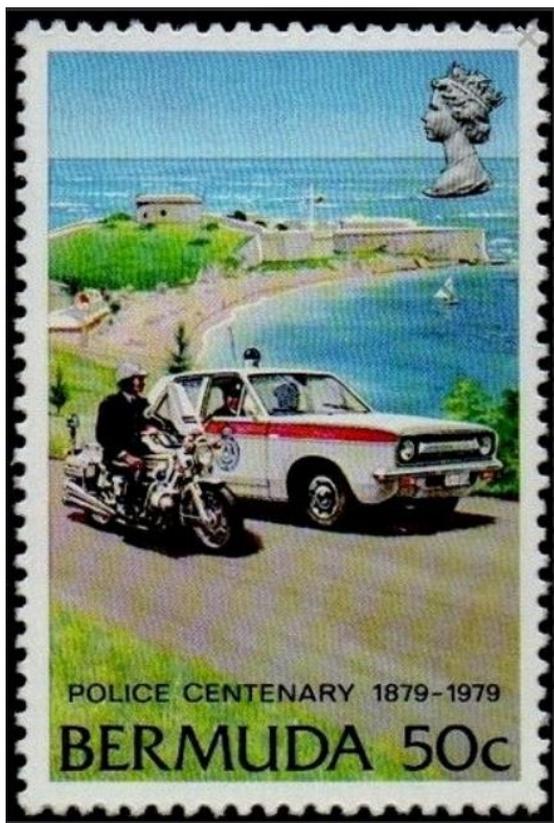

Bermuda, 1979

Bermuda, 1979

Bermuda, 1979

Szovjetunió, 1979

Uruguay, 1980

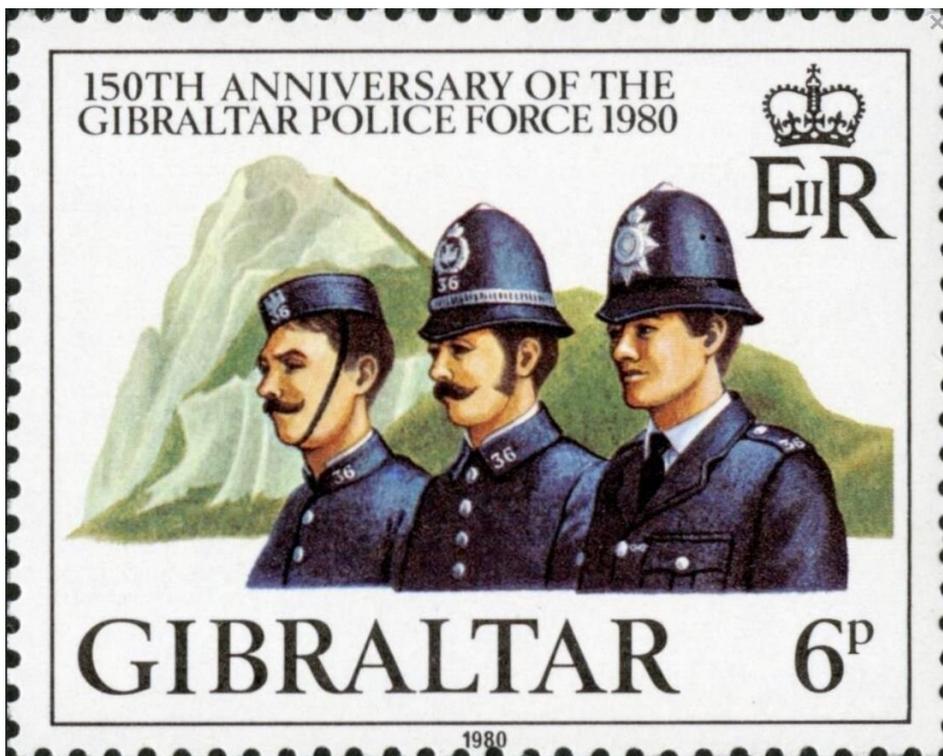
Uruguay, 1980

Uruguay, 1980

Gibraltár, 1980

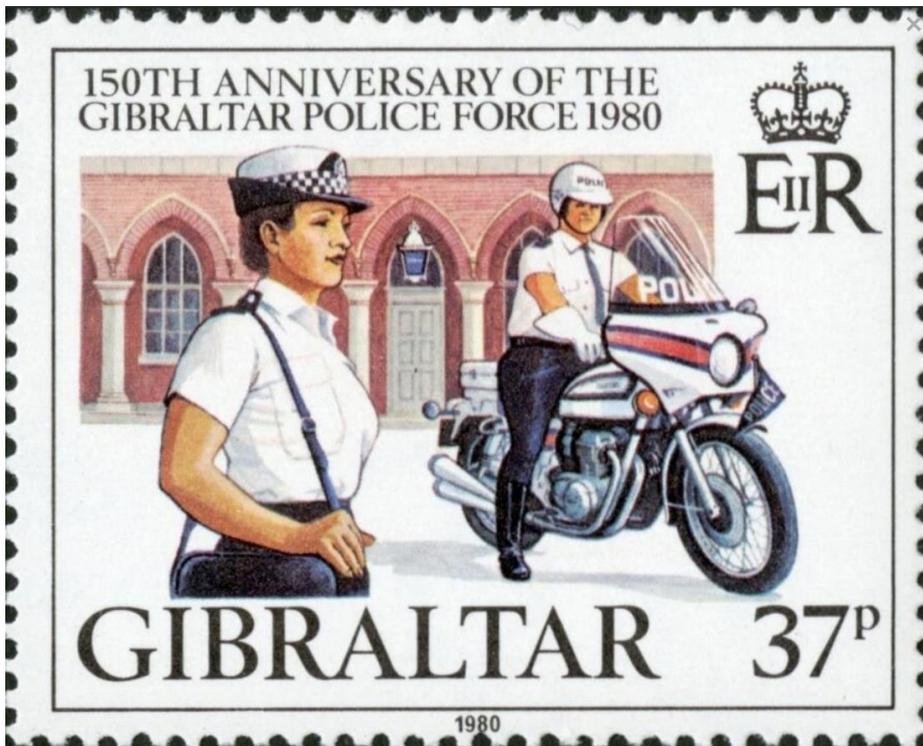

Gibraltár, 1980

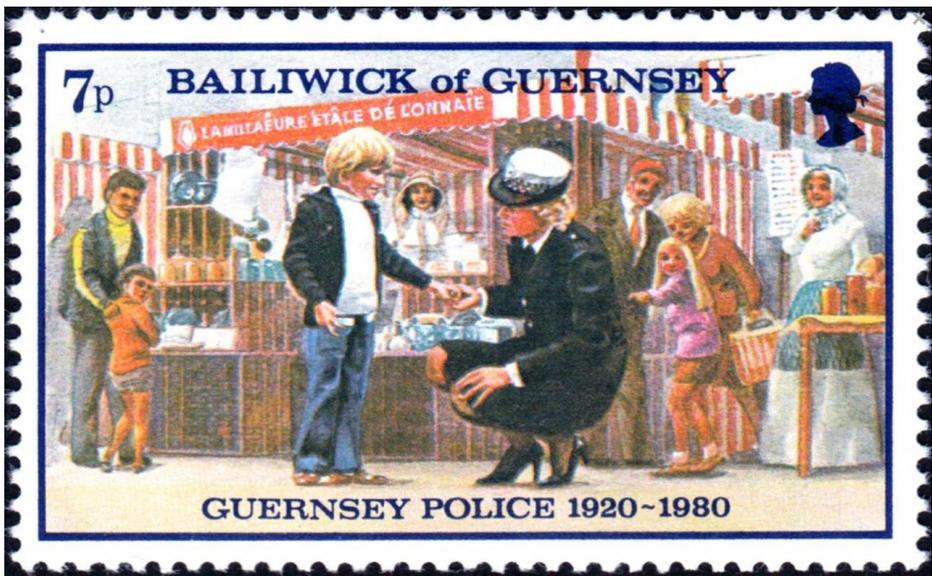

Gibraltár, 1980

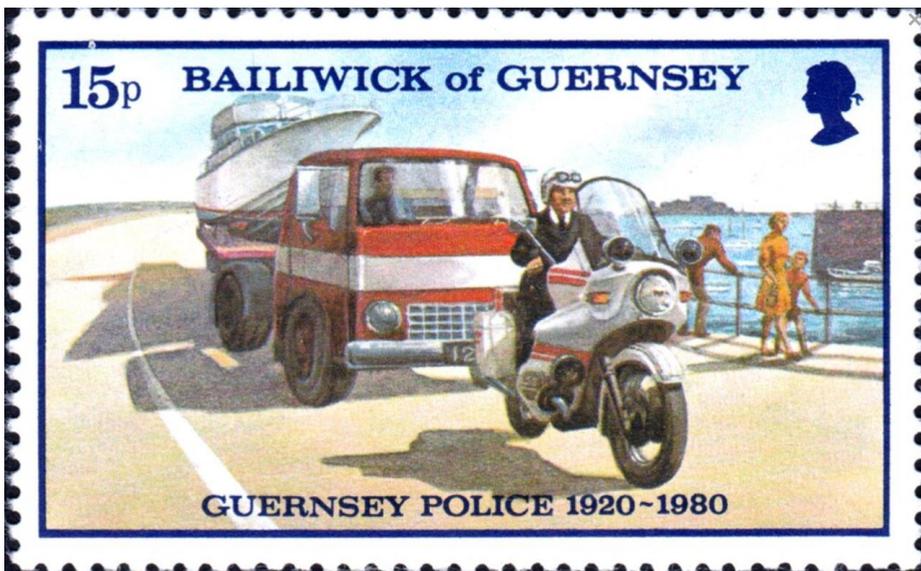

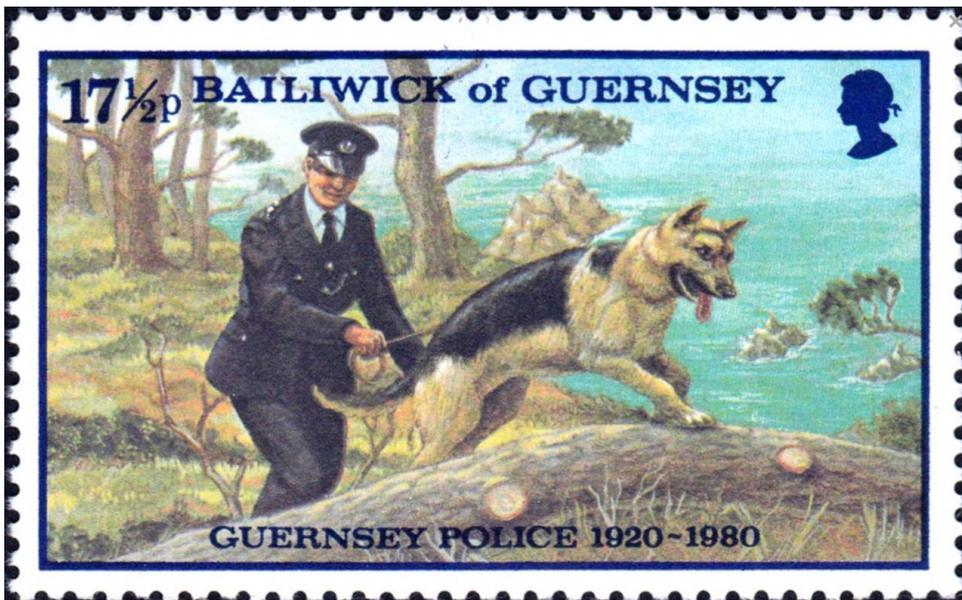
Gibraltár, 1980

Guernsey (Nagy-Britannia autonóm területe), 1980

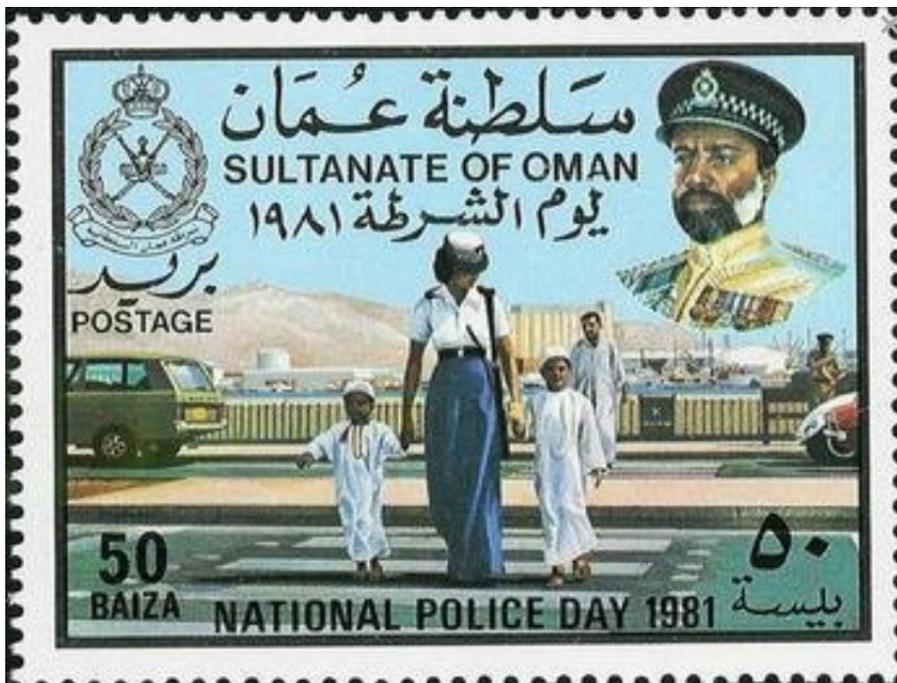
Guernsey (Nagy-Britannia autonóm területe), 1980

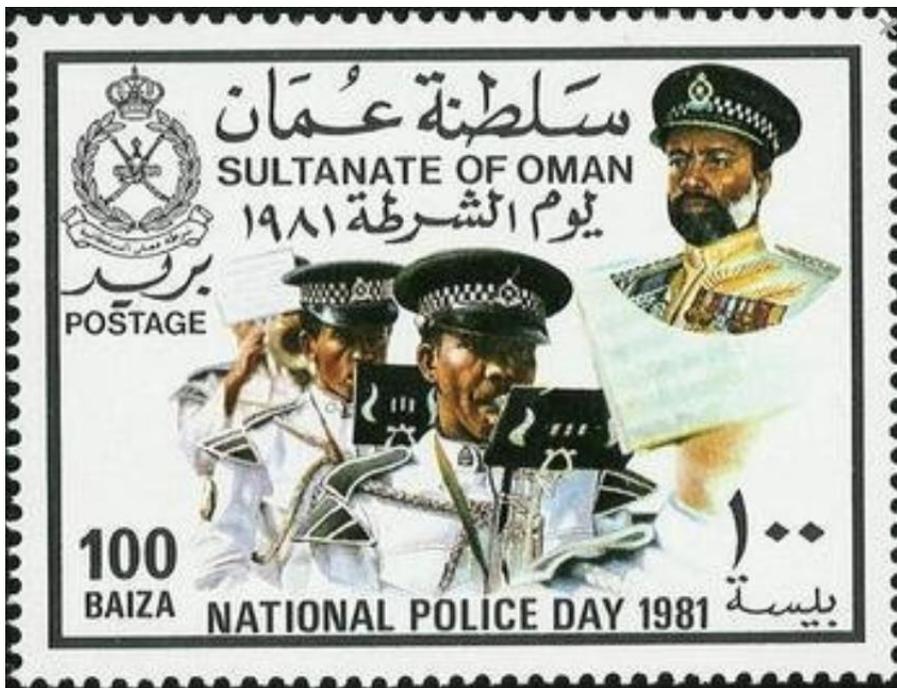
Guernsey (Nagy-Britannia autonóm területe), 1980

Luxemburg, 1980

Omán, 1981

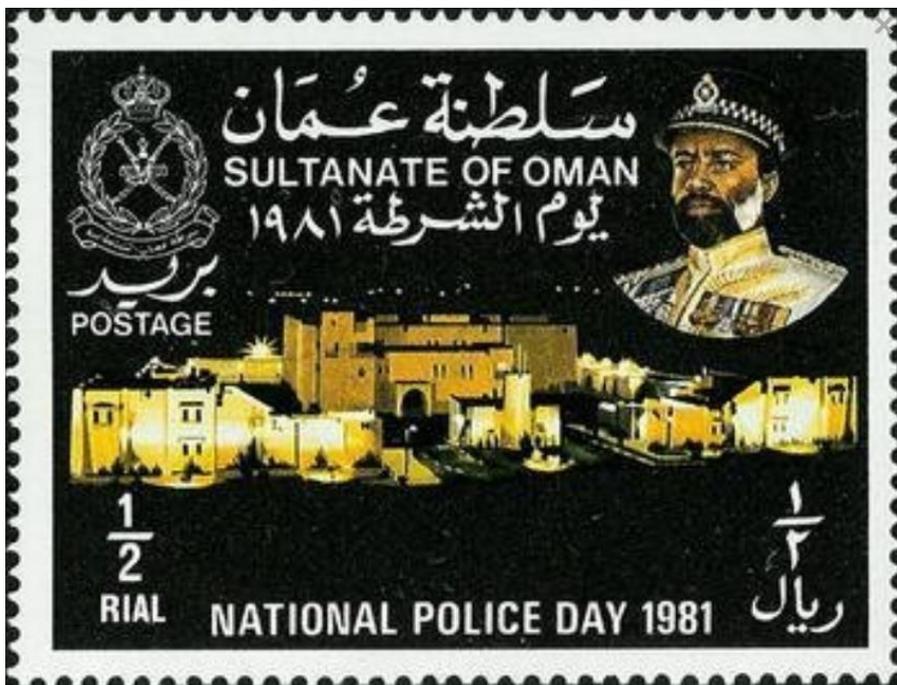

Omán, 1981

Omán, 1981

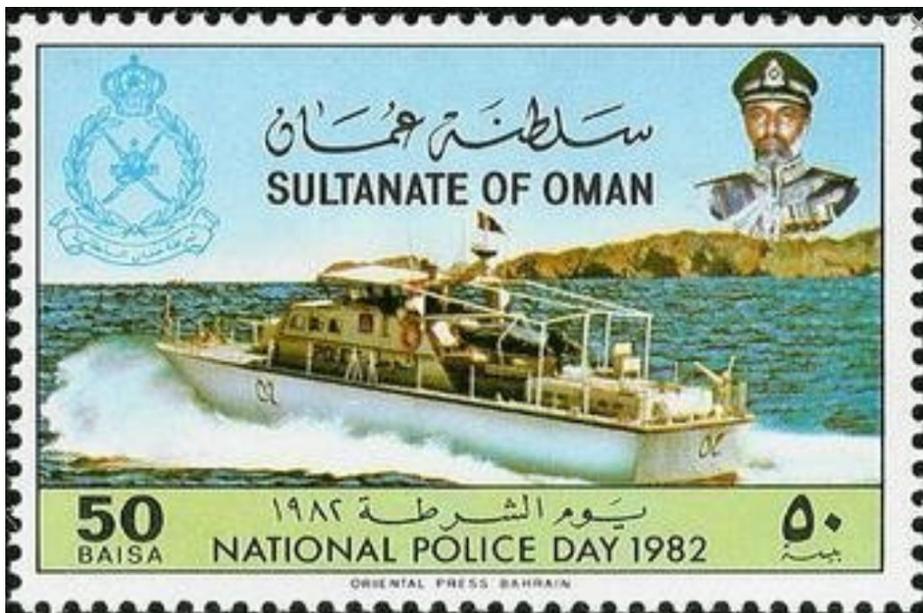
Omán, 1981

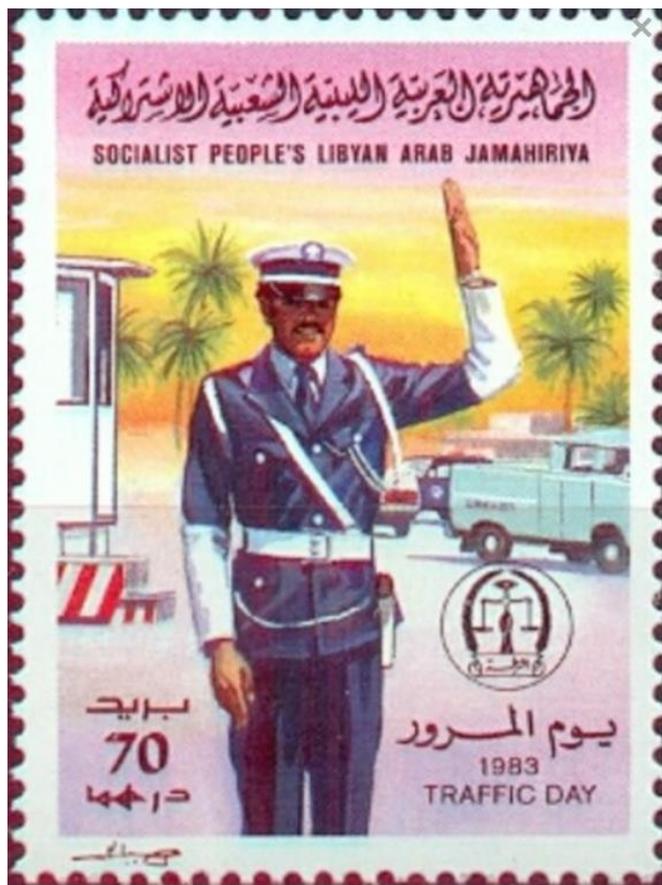
Andorra, 1981

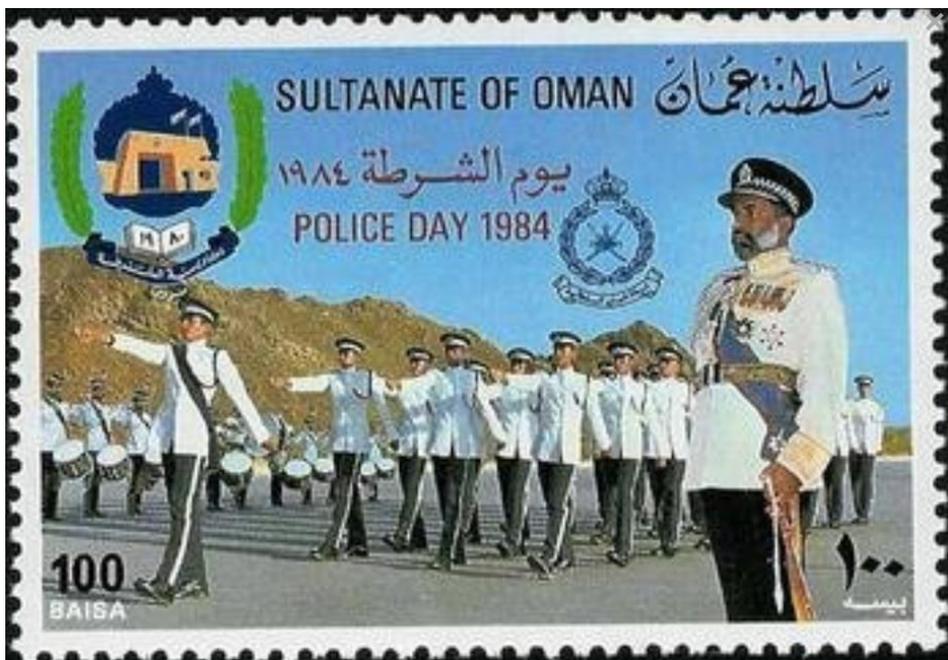
Costa Rica, 1981

Omán, 1982

Líbia, 1983

Omán, 1984

Olaszország, 1984

Málta, 1984

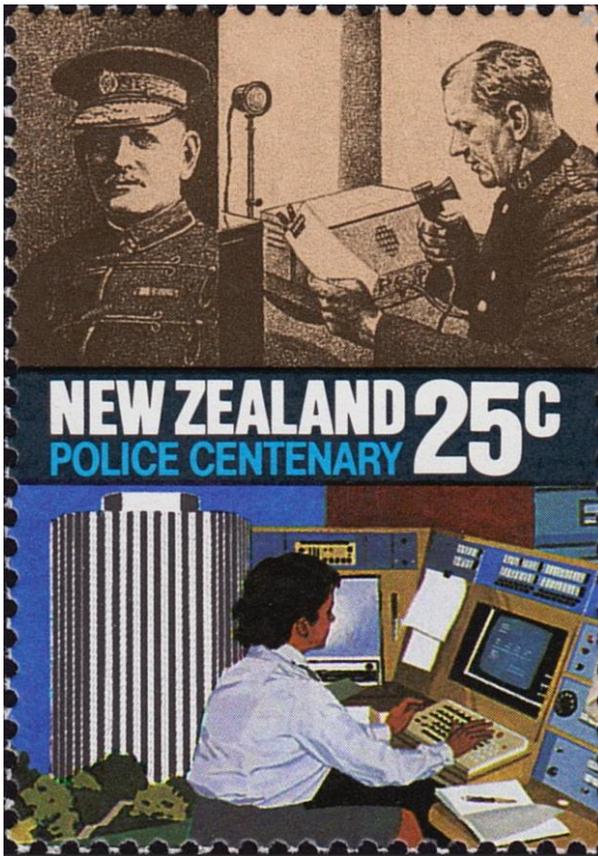
Málta, 1984

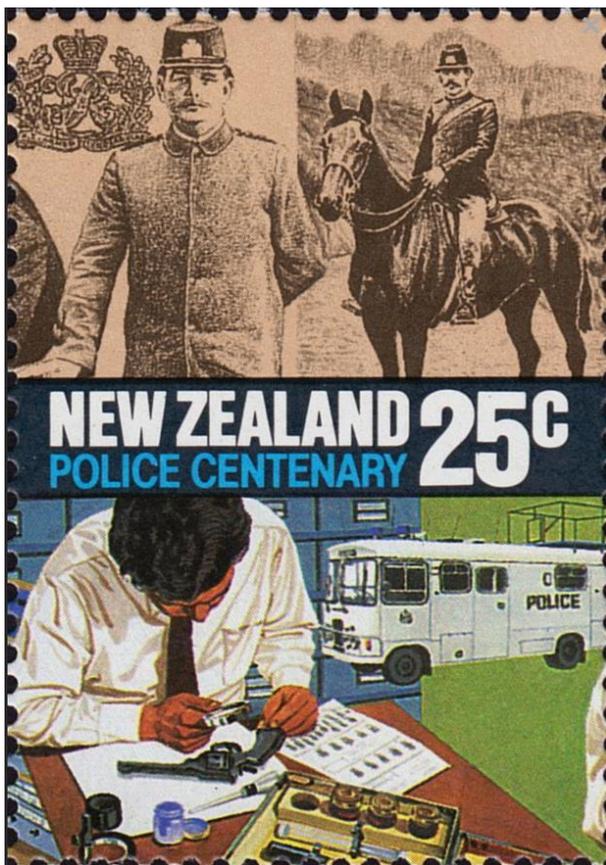
Málta, 1984

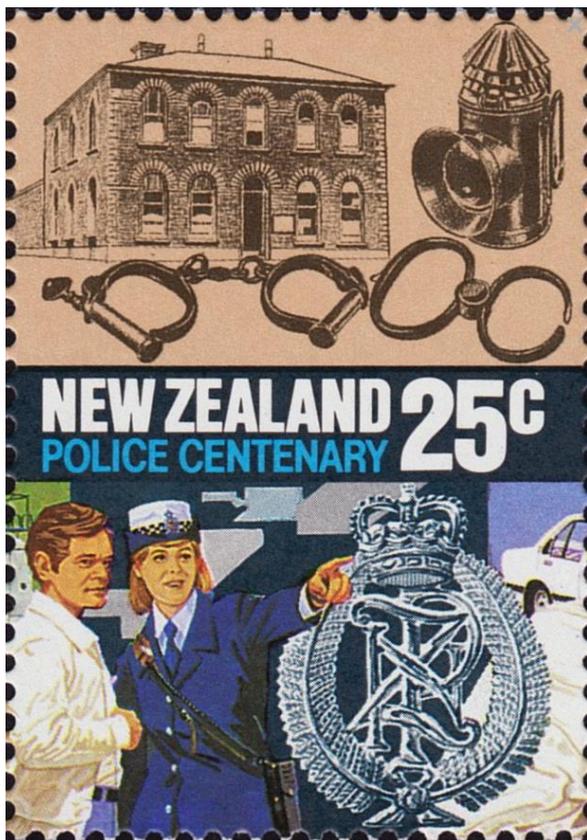
Málta, 1984

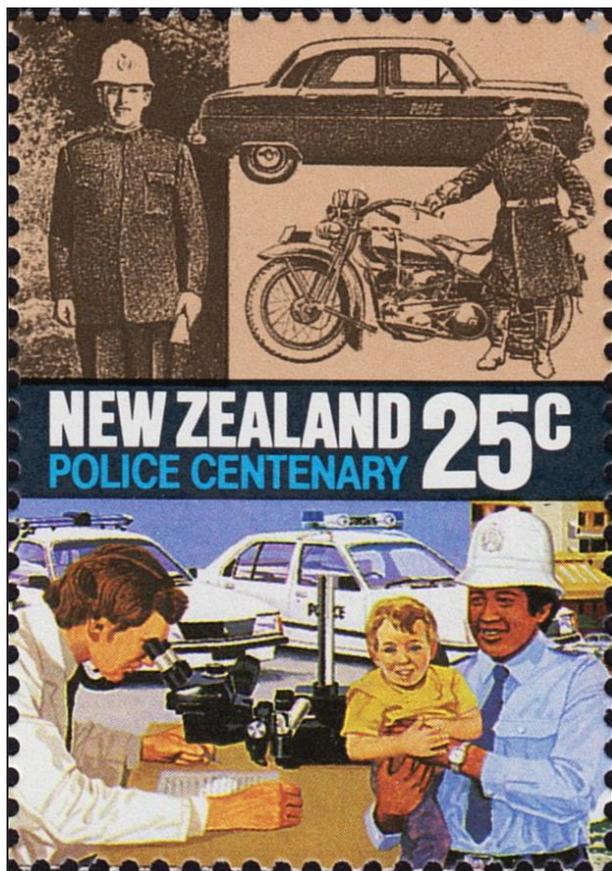
Új-Zéland, 1986

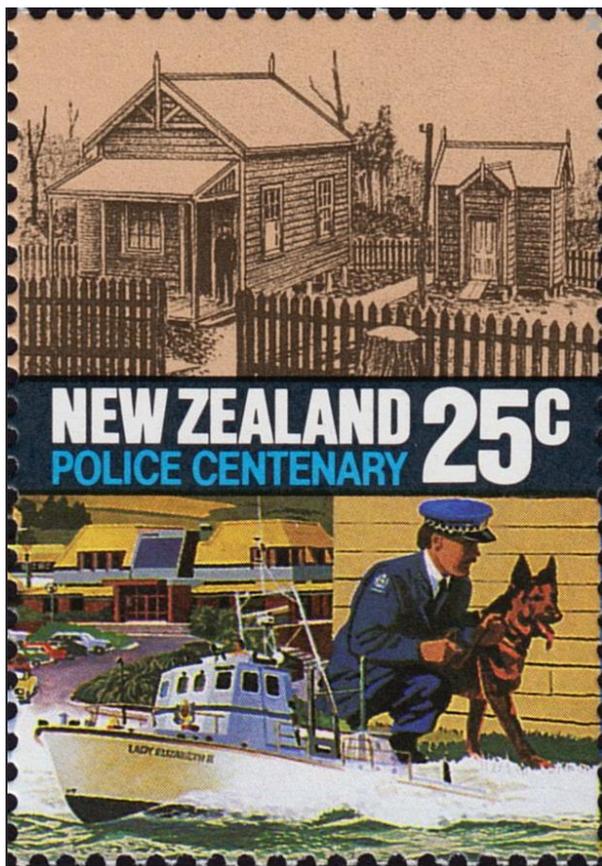
Új-Zéland, 1986

Új-Zéland, 1986

Új-Zéland, 1986

Új-Zéland, 1986

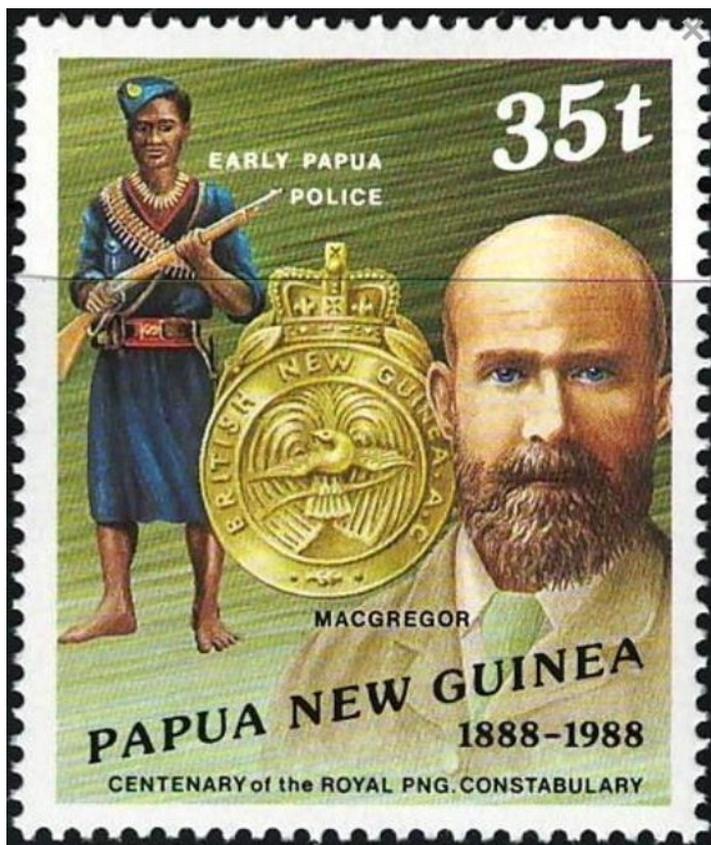

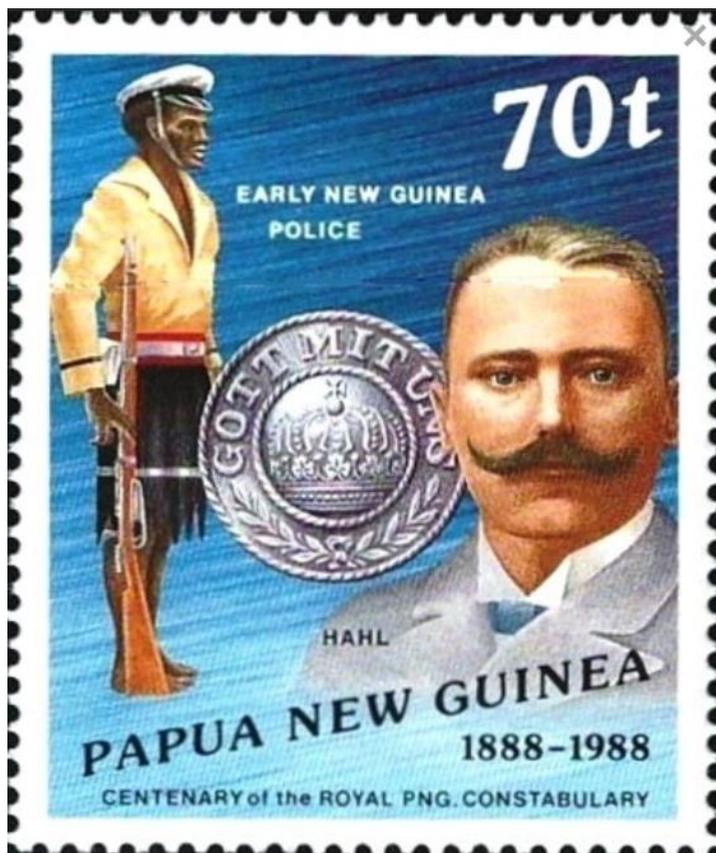
Olaszország, 1986

Pápua Új-Guinea, 1988

Pápua Új-Guinea, 1988

Pápua Új-Guinea, 1988

Chile, 1988

Kuwait, 1989

Egyesült Királyság, 1990

Kolumbia, 1991

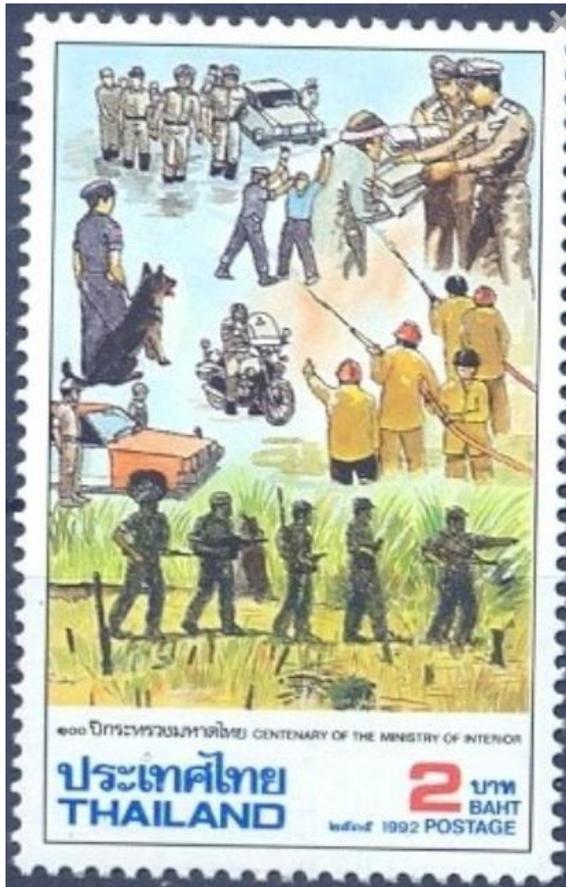

Brazília, 1991

Kajmán-szigetek, 1991

Thaiföld, 1992

Omán, 1993

Norfolk-sziget, 1993

Tonga, 1993

România, 1993

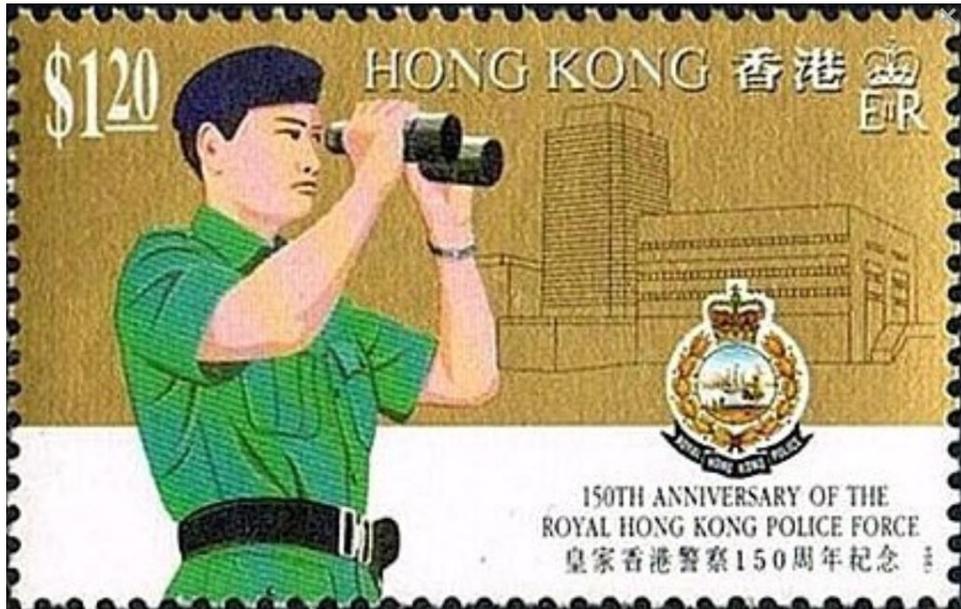

Uruguay, 1993

Hongkong, 1993

Hongkong, 1993

Hongkong, 1994

Hongkong, 1994

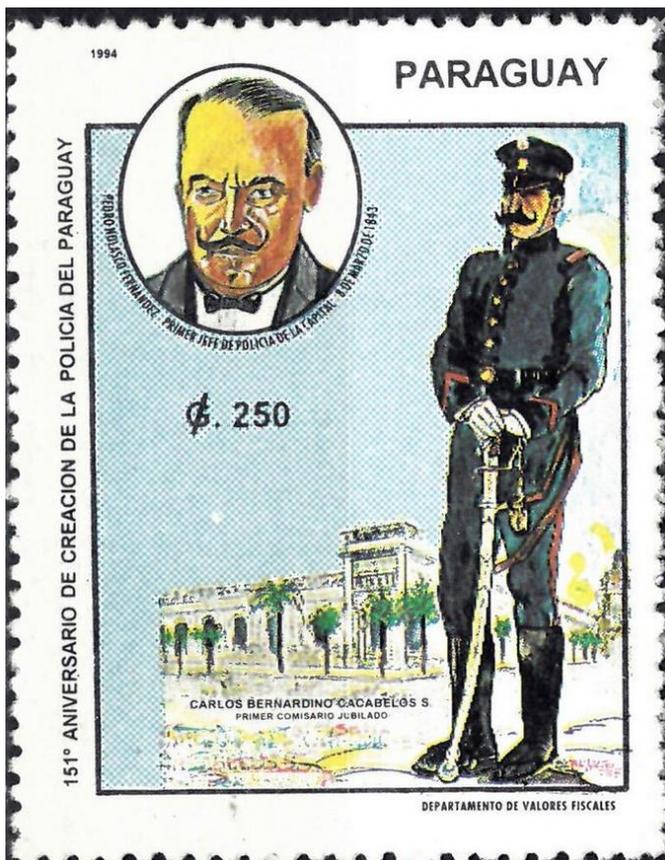
Hongkong, 1994

Hongkong, 1994

Kanada, 1995

Paraguay, 1995

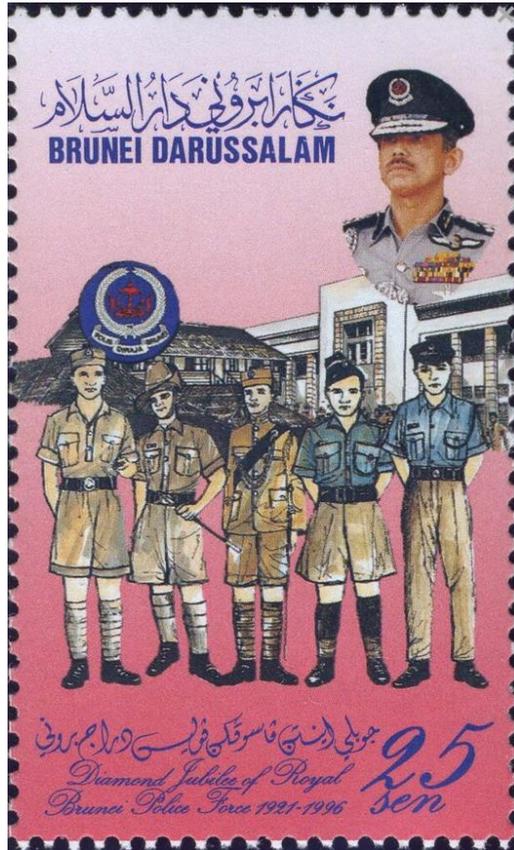

Szent Ilona, 1995

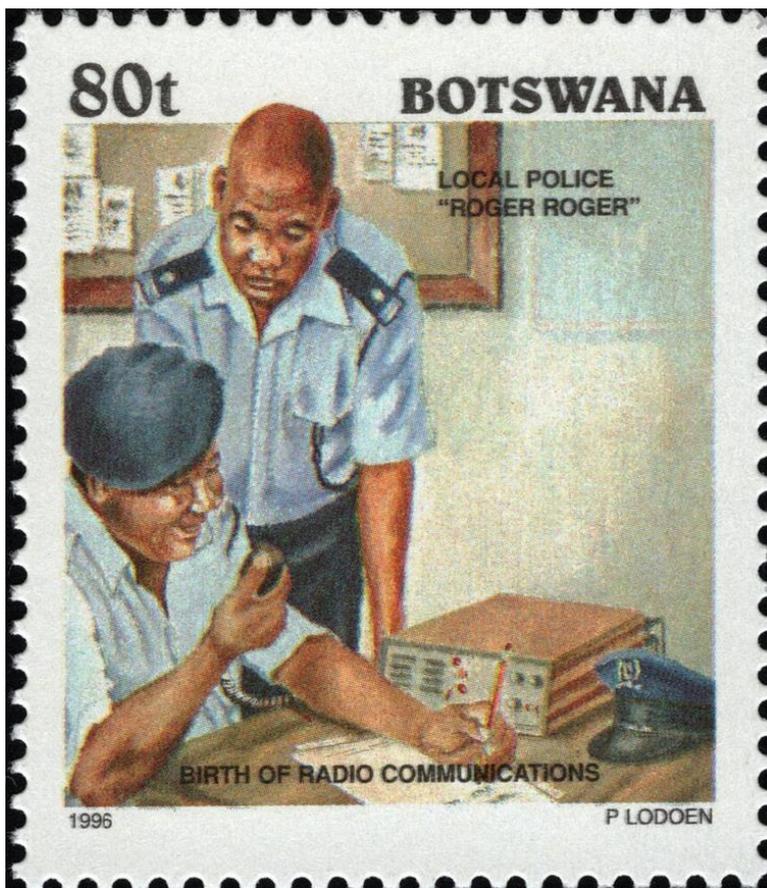
Jersey, 1995

Brunei, 1995

Olaszország, 1996

Botswana, 1996

Kanada, 1996

Oroszország, 1996

Oroszország, 1996

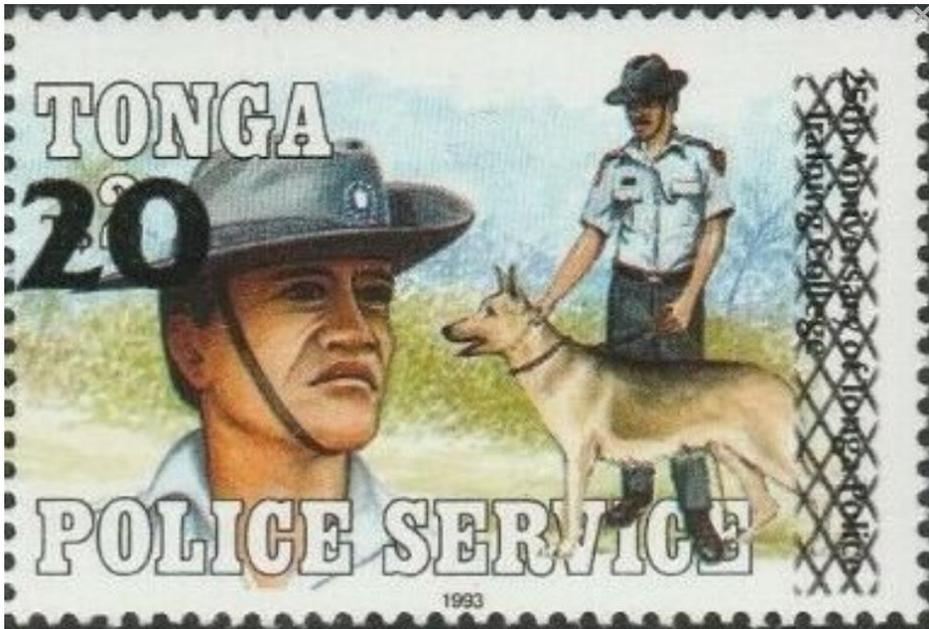
Venezuela, 1996

Brit Indiai-óceáni Területek, 1996

Írország, 1997

Tonga, 1993

Ausztrália, 1993

Kina, 1998

Dzibuti, 1998

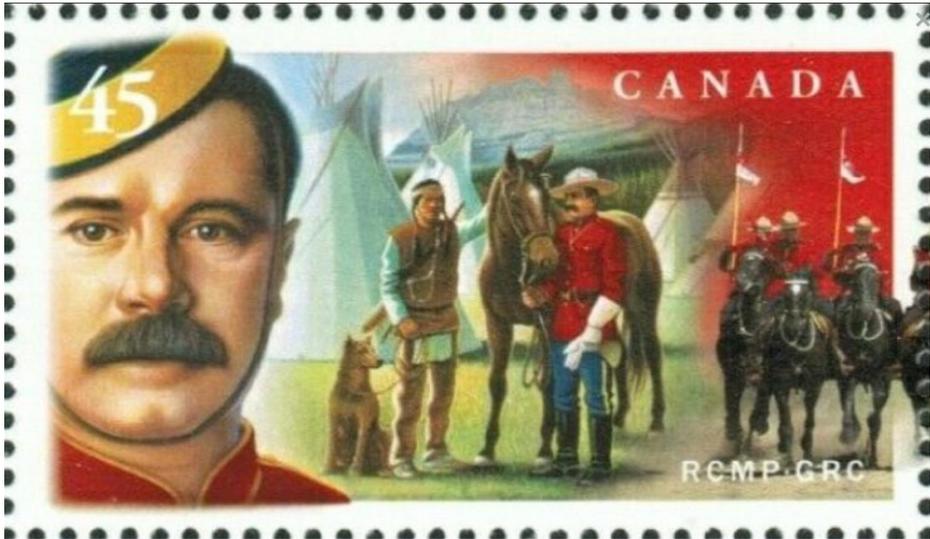

Horvátország, 1998

Egyesült Királyság, 1999

Kanada, 1999

Törökország, 2001

Törökország, 2001

Törökország, 2001

Törökország, 2001

Svédország, 2002

Belgium, 2003

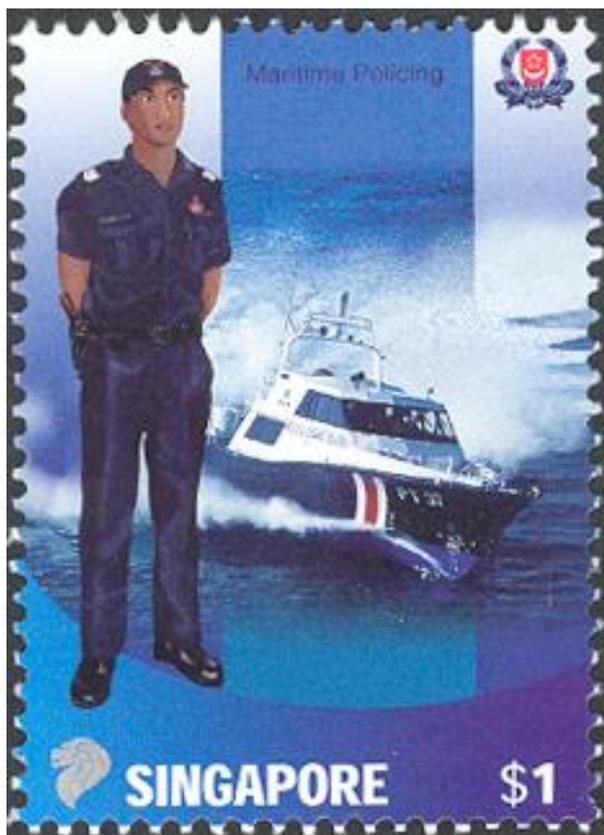

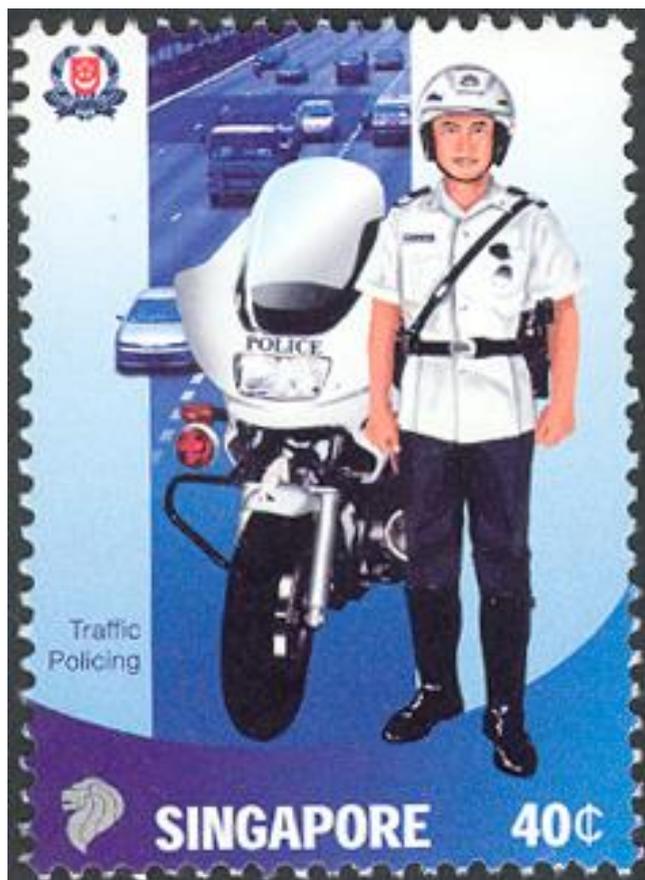
Izland, 2003

Szingapúr, 2003

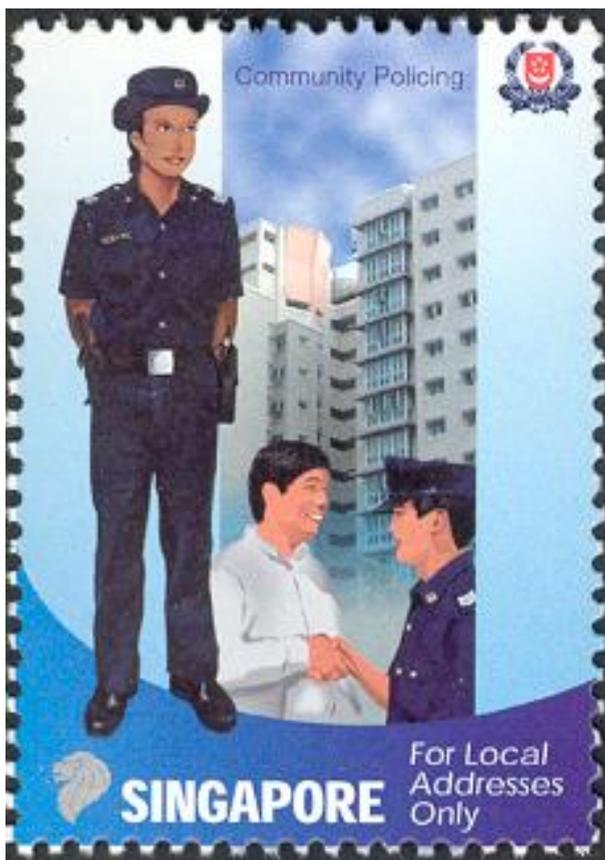

Szingapúr, 2003

Szingapúr, 2003

282

Szingapúr, 2003

Japán, 2004

Franciaország, 2003

Japán, 2004

Olaszország, 2004

Magyarország, 2003

Magyarország, 2004

Magyarország, 2005

Vietnam, 2005

Magyarország, 2006

Egyesült Királyság, 2006

Magyarország, 2007

Brazília, 2008

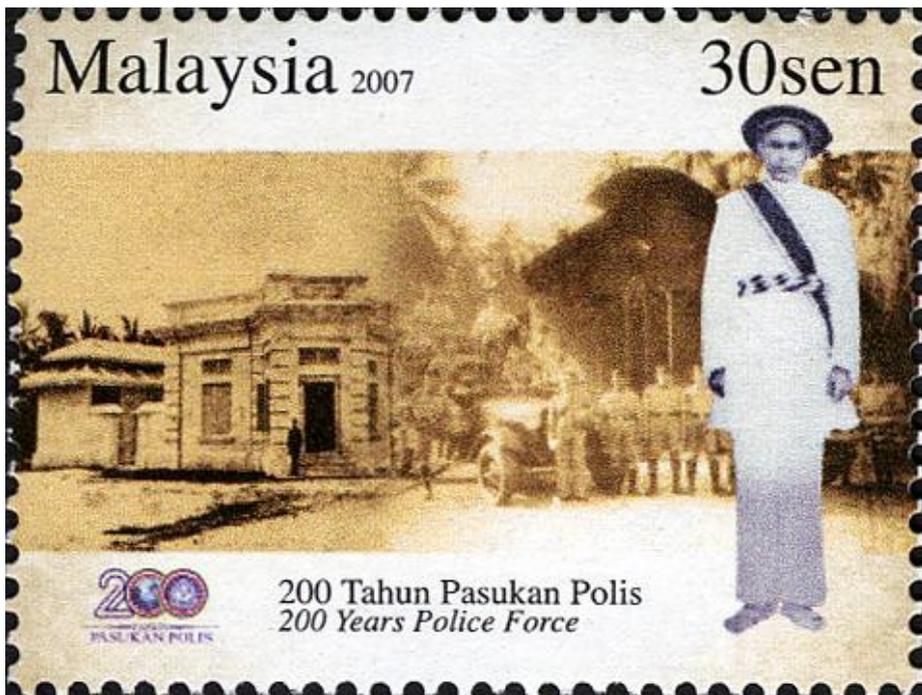
Olaszország, 2008

Malajzia, 2007

Malajzia, 2007

Malajzia, 2007

România, 2009

România, 2009

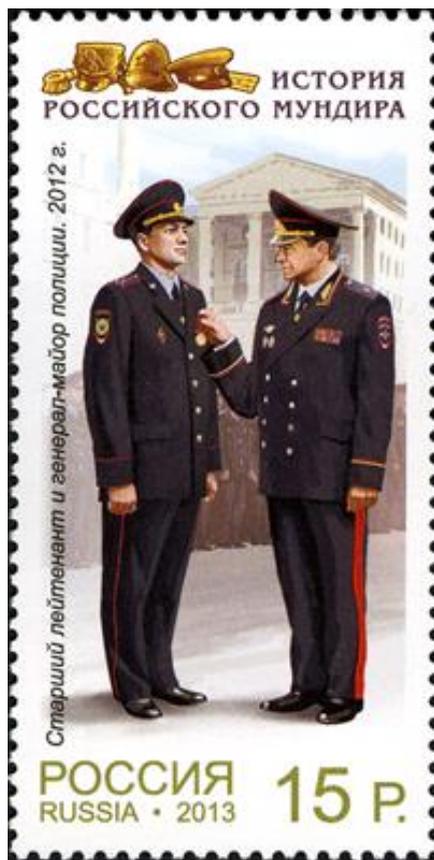

Liechtenstein, 2010

Israel, 2012

Oroszország, 2013

Oroszország, 2013

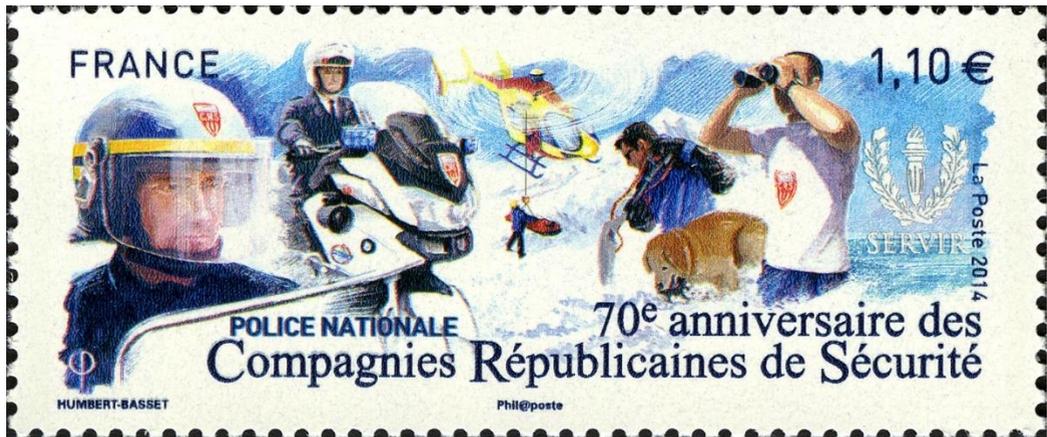
Oroszország, 2013

Mexikó, 2013

Egyesült Királyság, 2014

Franciaország, 2014

Portugália, 2018

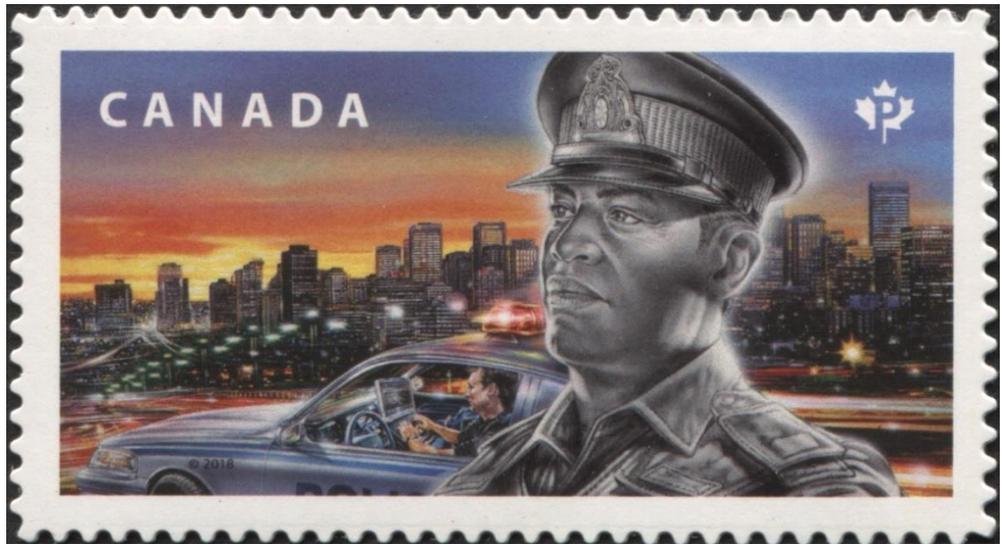

Portugália, 2018

Portugália, 2018

Kanada, 2018

Israel, 2018

Olaszország, 2018

Hongkong, 2019

Hongkong, 2019

Hongkong, 2019

Hongkong, 2019

Olaszország, 2020

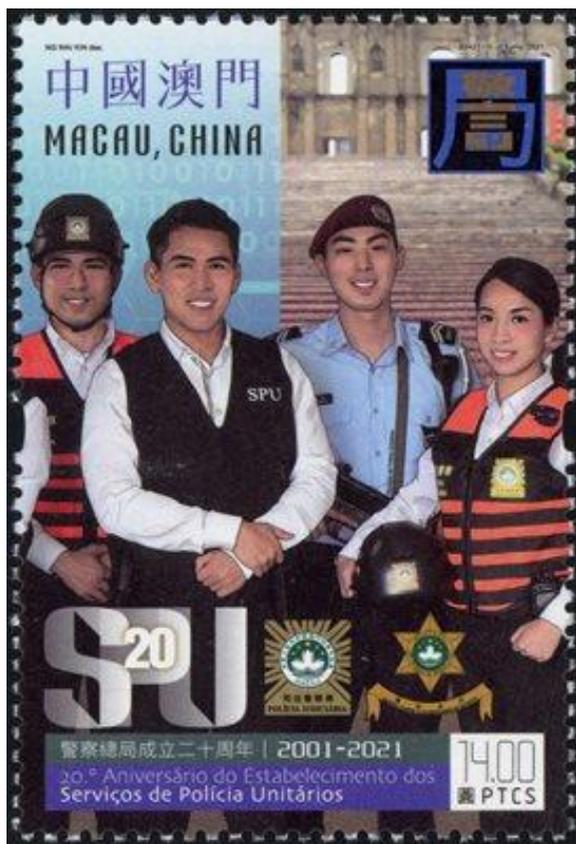
Dél-Korea, 2020

Magyarország, 2017 (személyes bélyeg)

Argentina, 2021

Makaó – Kína, 2021

Makaó – Kína, 2021

Spanyolország, 2021

Olaszország, 2022

